

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inzeratni oddelk: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Razni: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti, Cor. Post. No 11-3118
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglede iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina mala mesečno Lr 18,-
za inozemstvo vključno s ponedeljskim ju-
stom Lr 36,50.
Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5, telefon
31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad esen:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Puntate nemiche respinte sul fronte tunisino

Nuove gravi perdite nemiche in velivoli: 30 apparecchi
nemici distrutti — 2 unità navali colpite e danneggiate

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 15 gennaio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 965:
L'attività nemica è sensibilmente aumentata ieri nel cielo libico.
Importanti formazioni venivano intercettate da reparti di cacciatori germanici che, in ripetuti vivaci combattimenti abbatterono 28 apparecchi tra i quali numerosi bombardieri pesanti.
Nel Fezzan nostri elementi sahariani hanno sostenuto favorevoli scontri con nuclei motomeccanizzati avversari.
Forti puntate nemiche sono state nuo-

vamente respinte nel settore meridionale del fronte tunisino dove le truppe attaccanti hanno subito notevoli perdite.
Aerei nemici hanno bombardato Sfax: pochi e di lieve entità i danni; due velivoli risultano distrutti, uno dalle batterie contro-aeree, l'altro dalla nostra caccia; un pilota è stato catturato.

Nel corso di un'azione contro obiettivi navali, aviatori tedeschi colpivano e danneggiavano due unità, di cui una da guerra. Dalle azioni degli ultimi giorni due nostri apparecchi non sono rientrati alle rispettive basi.

Sovražni napadi odbiti na tuniški fronti

Nove hude izgube sovražnega letalstva — 30 letal uničenih
2 pomorski edinici zadeti in poškodovani

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 15. januarja naslednje 965. vojno poročilo:
V zraku nad Libijo se je včeraj znatno povečalo sovražno delovanje.

Oddelki nemških lovcev so se spopadli z velikimi skupinami sovražnih letal in v ponovnih živahnih spopadih sestrelili 28 letal, med njimi več težkih bombnikov.
V Fezzanu so naši saharjski elementi vzdržali uporne spopade s sovražnimi motoriziranimi in mehaniziranimi oddelki.
Močni sovražni izpadi v južnem odseku tuniškega bojišča so bili ponovno odbiti in so napadajoče čete utrpeli znatne izgube.

Sovražna letala so bombardirala Sfax. Škoda je bila le neznatna. Dve letali sta bili uničeni in sicer eno od protiletalskih baterij, drugo pa od naših lovcev; en pilot je bil ujet.

Med akcijo proti pomorskim ciljem so nemški letalci zadeli in poškodovali dve sovražni edinici, med njimi eno bojno.

Z akcij zadnjih dni se dve naši letali nista vrnila na svoja oporišča.

Poostreitev obsednega stanja v Egiptu

Ankara, 14. jan. s. Po vestih iz političnih krogov v Kairu se bo v kratkem še nadalje poostrelo obsedno stanje. Pripravljajo se razne odredbe, ki bodo podelile Nahas pašo večjo oblast tudi v političnih in gospodarskih zadevah, omejena pa bodo pravice tiska za objavljanje poročil o parlamentarnih sejah. Opozicija pripravlja zaradi tega živahno kampanjo proti vedno večjim pooblastilom, ki jih sprejema Nahas paš.

Srditi boji na jugu vzhodne fronte

65 sovjetskih oklopnih voz uničenih, izmed teh 35 pri Stalingradu
67 sovražnih letal sestreljenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. jan. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Težki obrambni boji na južnem delu vzhodne fronte se nadaljujejo z nezmajljivo silo. Na področju pri Stalingradu so se branile nemške čete v ogorčenih bojih proti neprestanim težkim sovjetskim napadom. 65 sovjetskih oklopnih vozil je bilo uničenih, izmed teh 35 pri Stalingradu. Tudi pri Velikih Lukah so se ponesrečili sovražni napadi.

Južnovzhodno od Ilmenskega jezera in južno od Ladoškega jezera so bile sovjetske čete odbite v težkih bojih.

Neki nemški armadni zbor je v treh dneh sam uničil 141 sovjetskih oklopnih vozil.

Letalstvo je podnevi in ponoči podpiralo delovanje kopne vojske. V letalskih bojih je bilo sestreljenih 67 sovražnih letal ob izgubi štirih lastnih letal.

Ob oživilnem letalskem delovanju v Lj-biji so nemška lovška letala v močnih letalskih bojih sestrelila 28 sovražnih letal.

Močni sovražni sunki v južnem Tunisu so bili z velikimi izgubami za sovražnika odbiti. Pri letalskih napadih je sovražnik izgubil 2 letali. Nemška brza letala so v pristanišču Boni poškodovala 1 rušilec. Po bombnem napadu na neko sovražno letalsko oporišče so bili opaženi veliki požari.

Uspel nemški napad med Kavkazom in Donom

Berlin, 15. jan. s. Iz vojaškega vira se doznava, da je neki nemški napadna skupina uspela med silovitimi obrembnimi boji, ki so v teku med Kavkazom in Donom, s presenetljivim napadom zopet zavzeti razne kraje, ki so jih zasedle sovjetske čete. Po topniškem ognju, ki je prisililo k molku sovjetske protitankovske baterije, je prešlo 15 nemških tankov v napad. Zlomili so na-

sprotnikov odpor in mu zadali hude izgube. Rleči so pustili na bojišču 500 padlih in 22 tankov.

Po obvestilu nemškega vrhovnega poveljstva so nemški lovci včeraj sestrelili v srednjem in severnem odseku vzhodne fronte skupno 59 sovražnih letal in sicer 47 v odseku Ladoškega jezera, katere je sestrelila eskadra pod poveljstvom z viteškim križem reda Železnega križa odlikovanega majorja Trautlofta. V teh letalskih borbah, podčrtavajo z nemške strani, ni bilo izgubljeno nobeno nemško letalo.

K uničenju ameriškega petrolejskega konvoja

Buenos Aires, 14. jan. s. Glede vesti o potopitvi 15 petrolejskih ladij izmed 16, v

ameriškem konvoju, ki je bil na poti v severno Afriko, je Elmer Dawis, direktor vojne obveščevalne službe Amerike izjavil, da so izgube, ki jih je konvoj utrpel, zelo velike, ni pa objavil natančnega števila potopljenih petrolejskih ladij.

Kmetje v Bački za borce na vzhodni fronti

Budimpešta, 14. jan. s. Kmetje iz Bačke, ki so prejeli denarne nagrade za povečanje pridelka žita, so prostovoljno darovali prejete vsote za družine borcev, ki se bi-jejo na vzhodni fronti. Kmetje so izjavili, da je povečanje proizvodnje žita zlasti v vojnem času osnovna dolžnost vseh poljedelcev. Plemenitemu dejanju so sledili številni madžarski poljedelci, ki jih je ministrstvo za poljedelstvo nagradilo.

Trdna povezanost Rumunije z Osjo

Rumunski tisk o obisku maršala Antonescu pri Hitlerju

Bukarešta, 15. jan. s. Današnji isti obširno komentirajo obisk rumunskega konduktora maršala Antonescu in podpredsednika vlade prof. Mihaela Antonescu pri Hitlerju, pri čemer poudarjajo predvsem velik politični in vojaški pomen teh razgovorov na mednarodnem področju kakor tudi odkrito nemško priznanje evropskega pomena rumunskemu doprinosu k protiboljševski vojni in ustvaritvi nove Evrope.

List »Timpul« pripominja nadalje, da so Rumuni ponosni zaradi velikega upoštevanja, ki ga uživajo voditelji Rumunije pri voditeljih narodnosocialistične Nemčije, kakor so ponosni, da so Nemci tako bratsko priključili Rumunijo k odgovornosti za današnjo in jutrišnjo usodo Evrope.

»Universul« piše, da predstavlja ta obisk

nov korak v diplomatskem razvoju in jasno potrditev medsebojne povezanosti diplomatskih odnosov med zavezniki.

»Curentul« ugotavlja, da je rumunsko-nemško zavezištvo prestalo vse preskušnje, ne da bi moglo doseči kar koli oslabilosti medsebojne odnose, in navaja nadalje, da je treba dan 10. januarja 1943 smatrati za datum, ki povezuje sijajno usodo rumunskega naroda z rešitvijo Evrope.

List »Porunca Lobreniei« poudarja zlasti pomen rumunsko-nemškega zavezištva, ki ga ne smatra le za obojestransko zavezovanje, temveč za bistven činitelj evropske politike. Vsi listi brez razlike poudarjajo v svojih komentarjih neporušljivo voljo vsega rumunskega naroda, da nadaljuje sedanjo vojno do popolnega uničenja boljševizma.

Nesoglasja med Anglosasi in Francozi v Afriki

Spore med francoskimi disidenti izrabljajo Američani in
Angleži za svoje imperialistične namene

Rim, 14. jan. s. Znani angleški novinar Vernon Bartlett objavlja v »Timesu« značilna odkritja, ki naj bodo uvod in priprava svetovne javnosti na verjetne skupne ukrepe v Francoski severni Afriki, katerih izvajanje je Angliji in Ameriki »vsiljen« zaradi nezdružljivih sporov v tako imenovanem francoskem imperialnem svetu. Diplomatski urednik velikega angleškega poluradnega glasila in vir, ki ga navdihuje, mislija vsekakor, da bi bilo namesto sedanjega ameriškega »trusta močnosti« bolj umestno angleško-ameriško sodelovanje. Bartlett piše: Celotno po mnenju najbolj srditih nasprotnikov Lava la tvorijo degolisti zelo majhno frakcijo med francoskim prebivalstvom v severni Afriki. V Afriki je nezadržljiva do mož. kakršni so general Nogues in drugi, ki so sedaj Giraudovi svetovalci, prav tako globoka kakor v glavnem stanju De Gaulle v Londonu. V teh okoliščinah je jasno, da noben Francoz izven Francije nima avtoritete, ki bi ga upravičevala, da bi se postavil na čelo začasne vlade. Bartlett zaključuje, da bosta angleška in ameriška vlada prisiljeni prevzeti odgovornost v upravi v imenu francoskega naroda, ako se Francozi ne bodo med seboj v bližnji bodočnosti sporazumeli.

Bern, 14. jan. s. Po brzojavah iz Londona je »Times« prijel posvetili dolg članek političnemu položaju v Severni Afriki. Londonski list ugotavlja, da je položaj vse prej kot jasein, in ponavlja, da je obžalovati, da se De Gaulle in Giraud še naprej zaletavata drug v drugega. Obžaluje tudi, da je Giraud prupustil politikantom vodstvo političnih zadev in se posveča izključno vojski. Tudi aretacije na ukaz Bergereta smatrajo v Londonu za nov dokaz sporov, ki obstojajo v Francoski Severni Afriki. Skrbni vzbujajoča je za »Times« tudi navzočnost grofa Pariškega v Alžiru od katerega se je bati intrig.

Najbolj zanimivo priznanje londonskega glasila pa je, da razpolaga De Gaulle v Severni Afriki samo z neznatnim številom pripadnikov in sicer ne več kot 10 na 100 vsega francoskega prebivalstva v Severni Afriki. Presenetljivo je, da London sam priznava, da De Gaulle nima sledbenikov.

Stockholm, 14. jan. s. Čeprav so izpustili degolistične ujetnike v Alžiru, postaja položaj na političnem in vojaškem področju Francoske severne Afrike vedno bolj nejasen. Angleški listi, katerim so se pridružili sedaj še ameriški, zahtevajo, naj se položaj na tem področju takoj razčisti in naj bodo vlade velikih zaveznikov šli bolj odkrite glede svojih namenov in ciljev. »New York Herald Tribune« objavlja dopis svojega londonskega dopisnika, ki zatrjuje, da je Bela hiša na najboljši poti, da nepravilno poruši sodelovanje med Ameriko in Anglijo, in sicer s svojo trgovlavo, zaradi katere ne gleda stvarnosti in obraz. List dodaja, da se ta zadeva od dne do dne slabša, da ni mogoče videti posledice, če Washington ne bo opustil svoje sedanje politike. »Herald Tribune« objavlja zanimi-

Vlada narodne sloge v Tunisu

Tunis, 14. jan. s. Tuniski bej je ustanovil z namero da se življenje v Tunisu prilagodi sedanjim zahtevam, vlado narodne sloge, v katero je poklical znane tuniške osebnosti. Imenoval je za ministrskega predsednika Hameda šenka strokovnjaka za trgovsko, obrtno in gospodarska vprašanja. Za notranjega ministra je bil imenovan dr. Materi, dober poznavalec tuniškega vprašanja in zahtev naroda. Za pravosodnega ministra je bil imenovan odvetnik Salah Farhat, poznavalec pravnih vprašanj, ki si je zadal nalogo reformirati tuniško sodstvo.

Ministrski predsednik Ahmed šenk je izjavil tisku, da je potrebno sodelovanje vseh v skladu z voljo vladarja da bo kronano z uspehom delo ki ga je treba urediti. V okviru pogodb, je izjavil ministrski predsednik, bomo delali za zboljšanje življenjskih pogojev tuniškega naroda v gospodarskem, političnem in socialnem pogledu.

Odpor proti ameriški zasedbi v Maroku

Tanger, 14. jan. s. Severnoameriški poskus, ustanoviti v francoskem Maroku armado iz maroških domačinov, ovira nele sovražno razpoloženje prebivalstva marveč tudi odločen odpor sultana ter maroškega paše El Glaonija. Zato je bil obvezn nabor omejen le na Francoze. Nekatera domača plemena so se umaknila v neobljubene predele, odkoder napadajo Američane. Bilo je več spopadov, pri katerih je mnogo orožja in streliva padlo v arabske roke.

Tanger, 14. jan. s. Vedno bolj očitne postajajo stvarne namere ameriških zasedbenih oblasti v Francoski severni Afriki, kajti vpadalcem ni mnogo do tega, da bi kaj prikrivali. kakor so delali v prvih dneh zasedbe. Naraščajoče vmešavanje Amerike v vojaško in upravno življenje Maroka, ki ga dovoljuje francoska nemočna oblast, kakor tudi nasilne revizije živl, kažejo, kaj Američani prav za prav nameravajo. Ker ne morejo doseči uspehov, ki so jih obetali zaradi obstrukcije maroških množic, so ameriške oblasti poslale v vse predele številne propagandne agente, ki skušajo maroške nacionalistične elemente zvabiti na svojo stran z obljubami in laskanjem. Ta način pronicanja in iskanja odobravanja nacionalistov, namreč s pomočjo dolarjev, kakor se je zgodilo s francoskimi generali, se je popolnoma izjavilo, kajti muslimanske množice vidijo v tem pričetek vdora Zdov, s katerim bi Maročani izgubili svojo neodvisnost.

Vrnitev italijanskih koncesij Kitajski

Zgodovinski sklep fašistične Vlade — Priznanje nacionalni Kitajski — Poglubitve sodelovanja

Beim, 14. jan. s. Italijanska vlada je 11. t. m. sporčila kitajski narodni vladi, da je sklenila, zvesta prijateljski politiki in politiki lojalnega razumevanja, katere se je že dejansko izrazila v členu 2. predhodne prijateljske in trgovinske pogodbe med Italijo in Kitajsko republiko, podpisane v Nankingu 27. novembra 1928-VII. in v celni vrsti sledenih dejanj, da v načelu pristane na vrnitev svojih koncesij in se odpove eksteritorialnim pravicam, ki so jih dolej uživali Italijani na Kitajskem. Italijanska vlada je prepričana, da bo ta sklep ojačil sodelovalne vezi, ki že obstojale med obema državama in da bodo s tem odnosi med Italijo in narodno Kitajsko še bolj prijateljski in vzajemni v prid obeh držav.

Italijanska vlada je posebno vesela da ta njena prijateljska pobuda sovpada z dnem, ko se narodna Kitajska pod vodstvom svojega šefa, predsednika Vangčingveja uvršča ob stran japonske zavezanice in sil Osi proti skupnemu sovražniku.

Nankin, 14. jan. s. Veleposlanik Italije v Nankingu Taliani je bil sprejet pri predsedniku Vangčingveju, kateremu je sporočil navodila fašistične Vlade glede vrnitve italijanskih koncesij na Kitajskem in glede odpovedi eksteritorialnim pravicam.

Nov dokaz japonske lojalnosti do Kitajske

Šanghaj, 14. jan. s. Nadaljnji dokaz japonske lojalnosti do Kitajske je dejstvo, da so japonske oblasti vrnille te dni nadaljnjih 9 tovarn kitajskim lastnikom. S tem je japonsko poveljstvo v središču Kitajski vrnilo izmed 140 tovarn Kitajski 104 tovarne.

Kuomintang na strani Vangčingvejeve vlade

Nankin, 15. jan. s. Predsednik Vangčingvej je govoril na sestanku osrednjega nadzorstvenega in izvršnega odbora in je poudaril, da so člani stranke Kuomintang soglasno podpirali vlado, ki je objavila vojno Ameriki in Angliji. To sodelovanje v vojni, je zatrdil predsednik, je prostovoljno dejanje Kitajske, ki se smatra za pripadnika skupnega razvoja vzhodne Azije. Potem, ko je omenil važnost vrnitve japonskih koncesij Kitajski, je govornik podčrtal odgovornost, ki jo prevzemajo vse države vzhodne Azije, ki sodelujejo pod japonskim vodstvom v osvobodilni vojni.

Doprinos Severne Kitajske za Veliko vzhodno Azijo

Peking, 15. jan. s. Pomen, ki ga lahko ima Severna Kitajska v nadaljevanju sedanje vojne za veliko vzhodno Azijo, je v posebnem govoru po radiu poudaril Vangčingvej, zastopnik političnega sveta Severne Kitajske, ki je izjavil med drugim, da bo Severna Kitajska odkazala svoj delež v tem konfliktu predvsem z dobavljanjem surovin. Dodal je, da bo treba čimbolj razviti in izrpati vse vire, s katerimi je to ozemlje bogato. Tako bo Severna Kitajska povrnila iskreno japonsko sodelovanje ki je bilo med drugim dokazano z vrnitvijo koncesij in odpovedjo lastnim eksteritorialnim pravicam na Kitajskem. Govornik je nato govoril o pomenu sedanje vojne, ki mora

pomeniti popolno odstranitev anglosaških vplivov ne samo iz Kitajske, temveč iz vse vzhodne Azije. Japonska si je v prvem letu vojne zagotovila nepremagljive položaje proti svojim sovražnikom. Tudi industrijski napor, ki ga bo izvršila Severna Kitajska, se mora povečati, da bo kitajski doprinos v tej vojni čim večji.

Spomenik japonskim vojakom v Hongkongu

Hongkong, 14. jan. s. Prebivalci Hongkonga in Kantona so darovali nad pet milijonov jenov za postavitev spomenika japonskim vojakom, ki so padli za osvoboditev Hongkonga.

Velika japonska zmaga na Kitajskem

Tokio, 14. jan. s. Imperialni glavni stan poroča, da je bila v odseku Tapieha, ob meji pokrajine Hupej, razpršena 50.000 mož broječa čungkingška armada pod poveljstvom generala Lileugena glavne poveljnika 5. kitajske voje zone. Armada je bila razbita med operacijami, ki so se pričele v drugi polovici decembra. Porušene so bile važne sovražne strateške postojanke. Padlo je 6.500 Kitajcev, 1500 pa je bilo ujetih. Razen tega je bilo zajetih 9 topov in velika količina vojni potrebščin.

Nankin, 14. jan. s. Poveljništvo japonskega ekspedicijskega zbora na Kitajskem javlja, da so japonske sile v srednji Kitajski po zmagi pri Tapiehu in po uničevalnih nastopih proti sovražnim silam v peti vojni coni podvrzele 2. januarja nove operacije in zasedle Lišang. Druge kolone so osvojile Jingšan v pokrajini Anhvej. Nadaljujejo svojo ofenzivo so japonske sile 8. t. m. zasedle tudi Kanghov in Kangšan.

V Indiji se širi lakota

Bangkok, 14. jan. s. Iz Ranguna se doznava, da je stanje prehrane po vseh, ki prihajajo z birmanse meje v Indiji, skrajno resno ter v nekaterih predelih katastrofalno. V okrožju Pijaura, ki obsega 280 vasi, je zavlada lakota. Vlada podkralja proučuje razne ukrepe za zboljšanje položaja, toda ti ukrepi samo odkrivajo organizacijsko nesposobnost Angležev. Namestu, da bi vlada poslala živila v prizadete kraje, nudi nekaj kilogramov žita za eno rupijo vsem, ki pristanejo na izselitv s prizadete področja. Ko bodo oni maloštevilni, ki se bodo lahko izselili iz prizadetih vasi, porabili žito, bodo lahko zopet umirali od lakote. Razen tega indijsko poljedelstvo ne more sprejeti doseljenih delovnih sil na novem ozemlju, zlasti ne, ker je obubožano.

Revolucionarno gibanje med iranskim dijaštvom

Ankara, 15. jan. s. Iz Irana se doznava, da se je poostrelo policijska akcija proti vseučilišnikom zaradi odkritja revolucionarne skupine dijakov, ki so imeli v načrtu osvoboditev države izpod vsakega tujege vmešavanja. Rektorat univerze v Teheranu je prevzel sam minister za prosveto, zaradi nameravanega čiščenja med profesorjskim zborom.

Hrvatski finančni minister v Berlinu

Berlin, 15. jan. s. Ob obisku v Berlinu je bil hrvatskemu finančnemu ministru Kosaku prirejen v Kaiserhoffu sprejem. Ob tej priliki je nemški finančni minister grof Schwerin von Crosssigh izrekel dobrodošlico, na katero je odgovoril hrvatski minister in izjavil, da je ponosen na mesto, ki ga zavzema danes Hrvatska kot članica novega reda v Evropi, izpolnjujoč zgodovinsko poslanstvo obrambe Evrope. Schwerin von Crosssigh je omenil v svojem govoru, da se je hrvatska država od pričetka odločno in učinkovito postavila na stran sil Osi v tej gigantski borbi, v kateri se bo za stoletja skovala nova Evropa.

Madžarsko odlikovanje Filova

Sofija, 14. jan. s. Madžarski poslanik v Sofiji je izročil šefu vlade in zunanjemu ministru Filovu veliki križ Matije Korvina, ki mu ga je podelil madžarski regent zaradi izrednih zaslug, ki si jih je prof. Filov pridobil v razvoju kulturnih odnosov med Bolgarijo in Madžarsko.

Bolgarsko-hrvatski trgovinski sporazum

Sofija, 14. jan. s. Ob koncu januarja bodo v Sofiji izmenjane in podpisane listine novega bolgarsko-hrvatskega trgovinskega sporazuma. Prve dni februarja bo prišla v Sofijo hrvatska delegacija, ki bo podpisala pravno konvencijo med obema državama.

Bolgarsko-slovaška gospodarska pogajanja

Sofija, 14. jan. s. Jutri bo v Sofijo prišla slovaška gospodarska delegacija, ki se bo pogajala za določitev kontingentov izvoza in uvoza med obema državama v l. 1943.

Razpust turške narodne skupščine

Ankara, 14. jan. s. Parlament je odobril resolucijo parlamentarne skupine ljudske stranke, ki zahteva razpustitev velike narodne skupščine.

Naraščajoče nezadovoljstvo Angležev z Američani

Lizbona, 14. jan. s. Dopisniki londonskih listov poročajo o naraščajočem nezadovoljstvu Angležev, ker se Zedinjene države velno bolj vmešavajo v notranje angleške zadeve. Tisk navaja ameriške kritike in svarila, ki spravljajo Angleže v obup. Angleži so že itak besni ker ne morejo nevtralizirati Amerike na področjih, kjer so prej vladali Angleži.

Izgređi v bolivijskih rudnikih

Buenos Aires, 14. jan. s. Novi hudi neredi so nastali te dni v rudarskih okrožjih Bolivije, kjer so nastanjeni ameriške čete. Izgređi so nastali zaradi tega, ker so se indijski rudarji protivili, da bi ameriški tehniki in specializirani delavci nadzorovali rudnike. Brž ko so neredi nastali, so je bolivijskim oblastem posrečilo doseči, da so ameriške čete izpraznile področje in na ta način je bilo preprečeno še hušje vznemirjenje. Na področju Huanumija, kjer je položaj postal posebno resen, so nastali incidenti med ameriški vojski in rudarji. Ker se niso mogli upreti oboroženi sili, so rudarji na vsem rudarskem področju začeli pasivno rezistenco in onemogočajo s tem pridobivanje one dnevne količine rud, ki jo zahtevajo ameriški tehniki.

Naročite se
na »Dobro knjigo«

Pojasnila in dodatki k naredbi za tučce v Ljubljanski pokrajini

Objavljamo besedilo zelo važne uredbe, ki jo je izdal Visoki komisar in ki bo objavljena v prihodnji številki »Službenega lista ljubljanske pokrajine«. Glas se:

Člen 1.

Roki, navedeni v čl. 25. uredbi z dne 11. decembra 1942-XXI, št. 228, nanašajoči se na osebe, ki so 1. januarja t. l. že bile v pokrajini, so podaljšani do 31. marca 1943-XXI. za izvršitev predpisanih opravil:

a) za one, ki so državljani druge države;

b) za one, ki so se priselili v pokrajino po 11. aprilu 1941-XXI;

c) za osebe brez državljanstva, v kolikor ne gre za osebe, ki so imele državljanstvo bivše jugoslovanske države.

Člen 2.

Roki, določeni v členih 26, 27 in 28 uredbe z dne 11. decembra 1942-XXI, v kolikor gre za opravila tretjih in ki se nanašajo na osebe, navedene v prejšnjem členu in na odnose prenočevanja, službe ali odstopa ne, preminejo pred 31. marcem 1943-XXI. so

skladno podaljšani do 1. aprila 1943-XXI. Opravila se nanašajo na položaj, kakršen je bil dne 31. marca 1943-XXI.

Člen 3.

Do nadaljnjih določb je prekinjen potek rokov za izvršitev opravil s strani oseb in glede na osebe, ki sicer nimajo pogojev po čl. 2. uredbi z dne 11. decembra 1942-XXI, št. 228, ki pa so bivalne ali se nahajale dne 11. aprila 1941-XXI. na ozemlju, priključenem Kraljevini s Kr. ukazom zakona z dne 3. maja 1941-XXI, št. 291.

Člen 4.

Ne smatrajo se za tučce glede na učinke, predvidene v uredbi z dne 11. decembra 1942-XXI, čeprav bi bili po pogojih, ki jih predvideva čl. 1. te uredbe, neločena žena in mladoletni otroci, ki žive s tistimi, ki imajo pogoje, določene v čl. 2. iste uredbe.

Člen 5.

Ta uredba stopi v veljavo na dan objave v »Službenem listu Ljubljanske pokrajine«.

Novi roki za prijave

Nova uredba Visokega komisarja podaja nadalje važno ugotovitev v pogledu ureditve položaja tistih, ki so do aprila 1941-XXI. imeli jugoslovansko državljanstvo in si niso med tem pridobili državljanstva druge države, pa nima pogojev, ki jih predvideva čl. 2. uredbi z dne 11. decembra 1942-XXI, št. 228. Glede učinkov uredbe in dokler ne bo izšel zakon o državljanstvu, ki bo mogel bolj ali manj širokogrudno dovoliti pridobitev italijanskega državljanstva, ostaja v veljavi razlika med tučci in netučci, vendar se v novi uredbi določa pomembna razlika glede obveze o zglastitvi in izjavi bivanja in sicer v tem smislu:

za tiste, ki so se vselili po italijanski zasedbi, je rok, kakor za vse ostale tučce, podaljšán do 31. marca, za tiste pa, ki so v trenutku zasedbe že stalno bivali in so se nahajali v Pokrajini, je ta obveza do nadaljnjih določb ukinjena.

V zvezi z zgoraj navedenimi podaljšanimi, ki so bila dovoljena zaradi težav, na katere so mnogi naleteli pri preiskavi dokumentov o istovetnosti, je bilo podaljšano tudi uveljavljanje členov 26, 27 in 28. tretjega poglavja (prehodne določbe) uredbe z dne 11. decembra 1942-XXI, št. 228. in sicer v tem smislu, da bodo morali v skladu z novimi določbami lastniki hotelov, in tisti, ki vodijo vzgojne zavode, zavetišča, zdravstvene doma in zavode, civilne in verske skupnosti, ali ki sploh dajejo za odškodnino stanovanje, izvršiti takoj vse, kar določa uredba in kakor smo to zgoraj pojasnili glede tučcev, ki so prišli v Pokrajino po 1. januarju t. l. kajti za te tučce ni noben rok podaljšán in uredba je v tem pogledu že v veljavi, medtem ko bodo morali izpolniti iste obveznosti glede tučcev, navedenih v členu 1. nove uredbe šele s 1. aprilom t. l., upoštevajoč seveda pri tem kot osnovo položaj svojih gostov na dan 31. marca. Nbene obveze pa ne bodo imele določb, ki so navedene v členu 3. nove uredbe, dokler ne bodo izdane nove določbe.

Analogno morajo dotični, ki po 1. januarju vzešče, v svojo službo tučce, ki so prišli po tem dnevu v pokrajino, naznaniti oblasti njihov sprejem v roku 3 dni, njihov odpuščaj v roku 24 ur. Za tučce pa ki so bili 1. januarja že v pokrajini, se bo morala predložiti prijava 1. aprila, omejeno na one, ki bodo še v službi ali pa jo bodo zapustili dne 31. marca. Za one, ki so označeni v čl. 3. nove uredbe, zaenkrat ni nikake dolžnosti za prijave, dokler ne bo novih posebnih odredb.

Naposled morajo oni, ki so odstopili pred 31. marcem v last ali v užitek (najem, koloniat) nepremičnine, ležšče v pokrajini, kakemu tučcu, spadajočemu med one, ki so našti pod čl. 1. nove uredbe, javiti ta odstop naslednjega 1. aprila, ako je dotični odstop 31. marca še vedno v veljavi. Za cesijo, izvršeno tujem, ki so prišli v pokrajino po 1. januarju, je navedba, kakor smo že zgoraj navedli, že v veljavi in zato morajo biti javljene v 10 dneh po omenjeni cesiji. Ne zahteva pa se nobena prijava do novih navodil za cesijo nepremičnin osebam, označenim pod čl. 3. nove uredbe.

Preskrba listin o istovetnosti

Zelo važno in ne lahko rešljivo vprašanje ostane in bo ostalo vsakakor za mnoge one, ki izhajajo iz dolžnosti, priiskrbi si listine o istovetnosti tudi v podaljšnem roku do 31. marca, zlasti za one, ki so do aprila 1941-XXI imeli jugoslovansko državljanstvo in pristojnost v kakšni občini, ki ni priključena Kraljevini Italiji. Za take mora biti dokazilo o istovetnosti izdano od državne oblasti onega kraja, kjer imajo dotičniki svoje stalno bivališče. Ako gre tedaj za osebe, ki so slučajno v pokrajini, pa biva stalno v kakšni drugi državi, si bodo morale priiskrbi listine pri pristojnih oblasteh v tuzemstvu ali pri konzularnih oblasteh. Če pa gre kakor v večini primerov za osebe, ki so se zdaj nastanile v pokrajini, bodo listine izstavile dotične občine, ki bodo do takrat urejene za izdajanje takih listin.

Bilo je vprašanje, ako tako listino predstavlja osebna izkaznica o istovetnosti. Vprašanje se mora zanikati, ker izkaznica o istovetnosti ne vsebuje oznake državljanstva. Na drugi strani morajo biti občine v stanju, da izdajo izjave tistim, ki so se priselili v Ljubljansko pokrajino po italijanski okupaciji. Na temelju izjav, ki so jih svoj čas predložili interesi se uporabljajo navedba z dne 4. junija 1941-XXI, št. 38, ki je obvezovala vse priseljene, da so se prijavili pri dotični občini, ter čl. 8. navedbe z dne 11. septembra 1941-XXI, št. 97, ki je razširil dolžnost prijave tudi na one, ki so vzeli na stanovanje priseljene osebe. Zato naj oni, ki se niso ustregli tej dolžnosti, to takoj store v svojem lastnem interesu, da se izognejo sankcijam, predvidenim za sestavo seznama tučcev.

Za izdajo osebne izjave glede njihovega državljanstva bodo občine lahko upoštevale vsako pravilno listino, v prvi vrsti potne liste ali listine o državljanstvu bivše jugoslovanske države, saj je bilo državljanstvo vezano s pogojem pristojnosti. Za državne uradnike, glede katerih obstoje listine ali potrdila o pristojnosti pri javnih uravah, bodo slednje lahko izdale izjavo, potrjujočo podatke, izhajajoče iz osebne razvidnice. Komur ne bo moglo na ta način dokazati svojega lastnega položaja, se bo lahko obrnil na konzulat onega države, na katere ozemlju leži občina njegove pristojnosti, da dobi osebno potrdilo. Na vsak način čl. 30., ki grozi s kaznijo zapora do 2 mesecev, bodisi z zaporno kaznijo samo ali zvezano z globo do 5000 lir, tuju, ki so ga našli brez predpisanih listin, upošteva tudi primer težkih opravičljivih ovir. Vendar je dobro poudariti, da nemožnost priiskrbi si listine o istovetnosti ne razbremeni tučce v nikakršnem pogledu od obveznosti prijave bivališča.

Pojmi pristojnosti in bivanja

Neko drugo vprašanje, o katerem so bila naprejšnja pojasnila, se tiče tolmačenja določil čl. 2. navedbe z dne 11. decembra 1942-XXI, št. 228, v kolikor se tiče dejanske pristojnosti in Ljubljanski pokrajini

1. Spremembe stalnega bivališča

Klorkoli se doseli v občino iz druge občine te pokrajine ali iz druge pokrajine Kraljevine ali iz inozemstva z namenom, da bo v njej stalno bival, mora to prijaviti anagrafskemu uradu najpozneje v 10 dneh po doselitvi.

Prav tako se mora objaviti pred svojim odhodom pri tem uradu, kdor se izseli v drugo občino te pokrajine ali v drugo pokrajino Kraljevine ali v inozemstvo z namenom, da se tam stalno naseli.

2. Spremembe v sestavi družine ali zajednice

Vsak družinski poglavar ali poglavar zajednice mora v 10 dneh prijaviti mestnemu anagrafskemu uradu vsako spremembo v številu članstva, družine ali zajednice, če te spremembe niso posledica ženitev, rojstev ali smrti.

Enake prijave kakor družinski poglavarji (na isti način in v isti roki kakor ti) morajo napraviti tudi uprave, uradi in javne ustanove (civilne in vojaške), tudi one z avtonomno ureditvijo, te javne in privatne ustanove, ki so podvržene državnemu skrbstvu, nadzorstvu in pregledu, katerih vzdrževanje podpira država s trajnimi prispevi, ki, kolikor se tiče spremembe stalnega bivališča njihovih namencev.

3. Spremembe stanovanja

Kdor se preseli iz ene hiše v drugo v isti občini ali iz stanovanja v drugo v isti hiši ali od ene k drugi družini ali zajednici, mora to naznaniti anagrafskemu uradu najkasneje 10 dni po preselitvi v novo stanovanje.

Neodvisno od te prijave mora oni, ki iz kateregakoli razloga upravlja hišo ali stanovanjske prostore, v 10 dneh po nastali spremembi prijaviti anagrafskemu uradu vse spremembe stanovalcev. Če se stanovalec priseli iz druge občine, se mora označiti tudi občina, iz katere prihaja, če pa se stanovalec izseli v drugo občino, je treba označiti tudi ime te občine.

Kdor biva začasno v občini, se mora po trimesečnem bivanju v občini javiti anagrafskemu uradu in izjaviti, ali je njegovo bivanje v resnici le začasno.

Vsak družinski poglavar mora prijaviti anagrafskemu uradu osebe, ki po tromesečnem bivanju v občini še žive v njegovi družini oziroma iz nje izstopajo.

Te prijave je treba napraviti v desetih dneh po preteku treh mesecev začasnega bivanja v občini.

Isto prijavo morajo vložiti v istem času poglavarji zajednic za svoje začasne goste.

Za morebitna pojasnila se občani lahko obrnejo na mestni anagrafski urad (Mestni trg št. 23) ob delavnikih od 8. do 11. dopoldne.

Prijave za vodstvo seznama prebivalstva

Da se izognejo zagroženim globam, se opozarja občani, družinski poglavarji in poglavarji zajednic na naložene jim in spodaj navedene dolžnosti glede prijav in sporodil, ki jih morajo vlagati pri anagrafskem uradu zaradi pravilnega vodstva registra prebivalstva, ki je uveden v vseh občinah pokrajine od 1. avgusta 1941-XXI dalje z naredbi Visokega komisarja z dne 12. avgusta 1941-XXI št. 84.

Gospodarstvo

Določbe o pobiranju carinskih davščin

Smatrajoč za potrebno uprositi in pospešiti pobiranje carinskih davščin je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na bivši jugoslovanski zakon o carinskih tarifih, ki določa pobiranje carine ter drugih carinskih davščin v zlatih dinarjih, in glede na odločbo finančnega ministra bivše kraljevine Jugoslavije z dne 29. decembra 1940. o določitvi razmerja 1 : 15 med zlatim dinarjem in papirnati dinarjem pri pobiranju carinskih davščin v zlatih dinarjih ter glede na kr. uredbi z dne 2. junija 1941-XXI. o zamenjavi dinarjev v lire, izdal naslednje navedbo o pobiranju carinskih davščin, ki je objavljena v »Službenem listu« 13. t. m.

Člen 1. Od vsote 1. januarja 1943-XXI dalje se računajo uvozne in izvozne carine, ležšina, žigovina, poslovina in tlakarina v deklaracijah, v boletah, v drugih listinah in v vseh carinarnih računovodstvenih vknjižbah v lirah tako, da se vsota odmeri s 5/7kratnim zneskom enotnih carinskih postavk, izraženih v tarifi v zlatih dinarjih.

Člen 2. Znesek enotnih uvoznih in izvoznih carinskih postavk, omenjenih v prednjem členu, ki se dobi s prevedbo v lire po razmerju 1 proti 5/7, se mora zaokrožiti na 5 centezimov za ulopke nad 25 tisočink do 75 tisočink in na 10 centezimov za ulopke nad 75 tisočink, pri čemer se ulopki do 25 tisočink ne upoštevajo.

Pri izračunavanju ležšine, žigovine, poslovine in tlakarine je treba na zgoraj označen način zaokrožiti dolžno vsoto za vsako teh pristojbin in za vsak carinski posel.

Člen 3. Določbe iz prednjega člena 1. in 2. veljajo tudi glede blaga, deklariranega in overjenega pred dnem uveljavitve te navedbe, če ta dan blago še v carinskih prostorih in se davščine še niso plačale.

Člen 4. S to naredbi se razveljavljajo vse druge, nje nasprotujoče ali z njo ne združljive določbe.

Zvišanje takse za vidiranje vozaških izkaznic za motorna vozila

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svoji naredbi z dne 10. sept. 1941-XXI št. 96 s predpisi o pregledu motornih vozil, izdaji prometnih dovolil in o vozaških izkaznicah ter z dne 11. decembra 1941-XXI št. 184 s taksnimi predpisi za promet motornih vozil in priklonikov in smatrajoč za potrebno, da se zviša letna taksa za vidiranje vozaških izkaznic in se tako prilavna v drugih pokrajinah Kraljevine veljavajo taksi, odreja:

Letna taksa za vidiranje vozaških izkaznic za motorna vozila po členu 8, št. 1 in 2 in 3, navedbe z dne 10. septembra 1941-XXI št. 96, določena z naredbi z dne 11. decembra 1941-XXI št. 184 na lir 22.—, se za leto 1943-XXI zvišuje na lir 50.—.

Gospodarske vesti

— Zvišanje glavnice italijanske družbe za sintetična goriva. Delničarji družbe Società Italiana Carburanti Sintetici v Firenci so sklenili zvišanje družbene glavnice od 60 na 200 milijonov lir, in sicer v več etapah. Najprej bo zvišana glavnica od 60 do 90 milijonov lir, potem postopno od 90 na 200 milijonov lir. Denarna sredstva se bodo uporabljala za nove velike investicije.

— Naraščajoča proizvodnja zemeljskega plina v Italiji. Proizvodnja zemeljskega plina se je v Italiji pričela naglo dvigati leta 1935. v dobi sankcij, ki so dale povod za še boljše izkoriščanje domačih virov energije. Leta 1935. so pridobili v Italiji 10 milijonov kubnih metrov zemeljskega plina metana, naslednje leto 13 milijonov, leta 1937. 15 milijonov, leta 1938. 17 milijonov, leta 1939. pa 21 milijonov kub. metrov. V vojnih letih se je proizvodnja plina dvigala še v naglešem tempu. Tako je leta 1940. dosegla 34 milijonov kubnih metrov, leta 1941. pa 49 milijonov kubnih metrov. Za lanske leto se niso objavili podatki, vendar je pričakovati, da bo tudi to leto prineslo nov znaten dvig proizvodnje. Od leta 1935. do leta 1941. so v celoti pridobili 159 milijonov kubnih metrov plina, kar ustreza po svoji kalorični vrednosti količini 200 milijonov litrov bencina.

— Dobra vinska letina v Evropi. Mednarodni poljedelski urad v Rimu je objavil prvo cenitev evropskega vinskega pridelka za leto 1942. Po tej cenitvi je znašal evropski pridelek vina v lanskem letu 140 milijonov hl, to je za 8% več kakor v prejšnjem letu in za 17% več kakor v letu 1940. Priblžna cenitev svetovnega pridelka za preteklo leto znaša 175 milijonov hl.

— Dunavski most pri Ruščuku bo stal eno milijardo levov. Poročali smo že o bolgarsko-rumunskem sporazumu glede gradnje velikega železniškega in cestnega mostu pri Ruščuku odnosno Djurdjevu na rumunski strani ter o velikem gospodarsko-prometnem pomenu te nove zveze glede na okolnost, da zdaj ni nobenega mostu na vsem toku Dunava od Beograda in Cerne vode v spodnjem toku Dunava, kjer je speljana železnica v Konstanto. Nedavno je posebna bolgarsko-rumunska komisija za gradnjo tega mostu zasedala v Bukarešti. Sedaj objavljajo o tem nekatere zanimive podrobnosti. Pri izdelavi načrtov za most so zaposleni najboljši bolgarski in rumunski tehniki. Skupni gradbeni stroški so predvideni v višini ene milijarde levov. Bolgarska vlada pričakuje od gradnje mostu velike koristi, saj promet proti severu vedno bolj narašča in ga sedanji železniški trajekt nikakor ne zmore. Čeprav bo novi most bistveno razbremenil promet, računa bolgarska vlada, da se bo navzile temu še nadalje dvignil tudi promet na Dunavu samem. Zato je bolgarsko prometno ministrstvo naročilo gradnjo štirih novih rečnih ladij, ki so jih že pričeli graditi v ladjedelnici v Budimpešti.

— Znatno povečan bolgarski izvoz jaje. V zadnjih letih se je vloga Bolgarije v evropskem izvozu jaje še znatno povečala. Sedaj odpade več kakor 10% celotnega bolgarskega izvoza na izvoz jaje. Kolčina izvoza jaje se je dvignila od leta 1939. do leta 1941. za 46%, namreč od 14.8 na 21.6 milijona kilogramov. Istočasno se je vrednost izvoza jaje več nego podvojila. Leta 1941. je od bolgarskega izvoza jaje odpadlo 16 milijonov kilogramov na izvoz v Nemčijo, skoro 3 milijone kilogramov na izvoz v Italijo in 2.6 milijona kilogramov na izvoz v Švico. Manjše količine pa so bile izvožene v Grčijo in Francijo.

— Notranja kolonizacija v Bolgariji. Iz Sofije poročajo, da se je doslej v bivši grški Trakiji, ki je priključena Bolgariji, naselilo okrog 15.000 bolgarskih rodbin. V načrtu za nadaljnjo notranjo kolonizacijo je na vsem področju Bolgarije predvidena naselitev nadaljnjih 30.000 rodbin, in sicer predvsem na ozemlju, ki se da z melioracijami pridobiti za kmetijsko obdelovanje. To ozemlje obsega okrog 200.000 hektarjev.

Nekaj važnih pojasnil

Z več strani so bili izrečeni dvomi in postavljena vprašanja o tolmačenju in uporabi uredbe Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 11. decembra 1942-XXI, št. 228, ki je vsebovala določbe za nadzorstvo nad kretanjem in bivanjem tučcev v Ljubljanski pokrajini.

Večina izraženih dvomov se je nanašala na usodo velikega števila o. h. Slovencev, ki so bivali sicer več let v pokrajini, vendar pa nimajo pogojev rojstva ali pogoja pristojnosti v to pokrajino in ki bi se zato morali smatrati za tučce po čl. 2. navedene uredbe. Več takih oseb je celo v državni službi ali v službi drugih javnih ustanov. Zahrbna propaganda je celo že razširjala bojazen pred bližnjim ali verjetnim izgonom.

Zaradi tega smo se na pristojno mesto obrnili s prošnjo za pojasnila in veseli nas, da lahko damo na vsa vprašanja odgovore, ki bodo prav gotovo pomirili prizadete.

Predvsem je umestno, ako glede na pojem tučcev ugotovimo, da ne gre tu za ureditve vprašanja državljanstva, ki se še vedno proučuje, temveč je šlo le za to, da se določijo ločilni kriteriji za anagrafsko štetje, ki je poverjeno oblastem javne varnosti. Ker ni še določeno, katerim kategorijam oseb bo priznana polnoveljavno italijansko državljanstvo, to se pravi, ne da bi bilo treba vložiti prošnjo, je bilo umestno, da se je pojem »pripadnika« pokrajine jemal v poštev kolikor mogoče omejevalno. Razume se samo po sebi, da bo obstoječe javne varnosti, ako bi bili za podelitev državljanstva določeni širši kriteriji kakor v navedenem čl. 2. enostavno črtala iz seznama tučcev one osebe, ki bodo tako dosegle italijansko državljanstvo.

Prav tako je mogoče predvideti, da bo italijansko državljanstvo razen v primerih priznanja de iure priznано pod širšimi pogoji tudi drugim osebam, ki nimajo vseh pogojev, predpisanih za avtomatično podelitev. Tudi glede teh oseb velja, da bo oblast javne varnosti, čim bo urejeno vprašanje državljanstva, poskrbela za njih črtanje iz seznama tučcev.

Kdo se izžene

Vsi ostali — ne ve se še, koliko jih bo — bodo seveda tučci ali brez državljanstva, vendar s tem ni rečeno, da bodo morali biti izgnani. Izgnani bodo le, ako se bodo s svojim obnašanjem izkazali nevredne gostoljubja, ki jim ga daje italijanska država, ali pa se bodo prekršili proti njenim zakonom. Členi 15. in 16. uredbe namreč natančno ugotavljajo primere, v katerih se tučci lahko izžene ali mora biti izgnan. Izgnan mora biti tujec, ki je izvršil katerega izmed zločinov, predvidenih v veljavni kazenski zakonik in za katere so ti zakoni že predvidevali dodatno kazeno izjavo, kakor morajo biti z. n. e. tudi osebe brez sredstev ali ki izvršujejo prostitucijo ali poklice, ki prikrivajo brezdnele, ali so potepuhi, ali prosjaki. Lahko pa se izženejo tučci, ki so bili obsojeni za druge zločine, ali ki ne morejo dokazati, kako in od česa živijo ali pa so se prekršili proti predpisom o bivanju tučcev ali določbam, ki so bile izdane za varstvo javnega reda in notranje varnosti, ali pa naposled osebe, ki zaradi svojega obnašanja predstavljajo nevarnost za javni red. Kakor je torej razvidno, je pretežno od samih prizadetih odvisno, ali lahko ostanejo v Pokrajini ali se iz nje izženejo.

Za tučce, ki se izkažejo, da spoštujejo zakone in ukaze oblasti, pa se vse skrči le na golo formalnost prijave oblastem, ki so naznačene v uredbi (Kr. Kvestura za občino Ljubljana, v ostalih občinah pa uradi javne varnosti, kjer ti obstoje, sicer pa občinska oblast) in da tam izpolnijo obrazec, ki predstavlja izjavo o bivanju.

Prijavna obveznost tučcev

V tej zvezi je treba upoštevati, da prvo poglavje uredbe (členi 3. do 14.) vsebuje splošne in stalne določbe, ki se nanašajo na tučce, ki so prišli na ozemlje Pokrajine po 1. januarju t. l., medtem ko tretje poglavje (členi 25. do 28.) vsebuje prehodne določbe in se nanaša na tučce, ki že bivajo v pokrajini.

Določbe prvega poglavja se ujemajo z veljavnim sistemom v vsej ostali Kraljevini, medtem ko določbe tretjega poglavja določajo samo roke, v katerih morajo vsi, ki se nahajajo v pokrajini, izvršiti prijave pristojnim oblastem.

Splošne določbe predpisujejo obveznost tučca, ki vstopi v Pokrajino, da se v 24 urah po svojem prihodu zglasti pri oblasteh, da poda svojo izjavo o bivanju. To obvezo mora izpolniti vsakokrat, ko preloži svoje bivališče iz ene občine Pokrajine v drugo.

Niso pa dolžni javiti se in podati izjave tučci, ki prihajajo v Pokrajino samo prehodno, ne da bi se zaustavljali. Prav tako ni dolžan zglasti se osebno bolni tujec, vendar pa mora podati izjavo o bivanju. V tem primeru mora predložiti izjavo po osebni svojega zaupanja ali osebi, pri kateri biva ali ki mu pomaga. Čim ta ovira

preneha, se mora tujec zglasti osebno, da potrdi že predloženo izjavo.

O predložitvi izjave izda oblast, ki jo je sprejela, posebno potrdilo, ki predstavlja dokaz, da je obvezanec izpolnil dolžnost, ki mu jo uredba nalaga.

Obveznosti delodajalcev ter vodij zavodov in prenočišč

Razen navedenih obveznosti, ki jih morajo izpolniti tučci, pa so še obveznosti, ki jih morajo izpolniti osebe, ki stopijo v posredne odnose s tučcem. Tako morajo lastniki hotelov in tisti, ki vodijo vzgojne, izobraževalne zavode ali zavetišča, zdravstveni doma in zavode, civilne ali verske skupnosti in sploh vsi, ki za odškodnino dajejo stanovanje, kakor n. pr. tisti, ki oddajajo sobe, opozoriti tučca na obveznost, da se osebno zglasti in poda izjavo o bivanju, razen tega pa morajo paziti, da je to obvezo izpolnil in morajo od njega zahtevati, da jim v 24 urah po sprejemu predloži potrdilo, izdano od oblasti, čigar podatke morajo vpisati v seznam gostov. Ako tujec ne pokaže potrdila, morajo navedene osebe opozoriti pristojno oblast v nadaljnjih 24 urah.

Tisti, ki jemljejo tučce v svojo službo, n. pr. za uradnike, delavce, hlapce ali služkinje itd., morajo prav tako sporočiti vse osebne podatke teh oseb v treh dneh po njih sprejemu v službo in podobno sporočilo morajo predložiti tudi tedaj, ko tujec zapusti službo in sicer v 24 urah po prenehanju službe. Razume se se seveda, da takšna sporočila, ki jih napravi delodajalec za tučca delojemalca, ne osvobodijo tučca obveznosti glede lastne prijave.

Končno mora vsakdo, ki iz karšnegakoli naslova prepusti tučcem last ali uživanje nepremičnin, zemljišč ali stavb, ki se nahajajo na ozemlju pokrajine, obvestiti o tem oblast v 10 dneh.

Vse navedne določbe veljajo od 1. januarja dalje.

Položaj tučcev, ki že bivajo v pokrajini

Urediti pa je bilo treba položaj tistih, ki so že prej imeli gori navedene pogoje, in temu namenu odgovarjajo členi 25. do 28. tretjega poglavja uredbe z dne 11. decembra 1942-XXI, št. 228.

Predvsem si morajo tučci, ki se že nahajajo v Pokrajini, priiskrbi potni list ali drug odgovarjajoč dokument o istovetnosti, iz katerega izhaja državljanstvo.

Ta dokument morajo izdati oblasti one države, ki ji tujec pripada, v primeru pa, da gre za osebo brez državljanstva oblasti države, v kateri ima stalno bivališče. Razen tega se morajo javiti oblastem, da podajo izjavo o bivanju.

Rok za preskrbo dokumentov o istovetnosti in za zglastitev zaradi izjave je bil s členom 1. nove gornje uredbe podaljšán do 31. marca t. l. za vse, ki so državljani inozemske države ali brez državljanstva, in to ne glede na čas, kdaj se je začelo njih bivanje v pokrajini. V tej zvezi moramo ugotoviti, da se smatrajo za državljane tučce države tudi tisti, ki so do aprila 1941. imeli jugoslovansko državljanstvo, so si pridobili državljanstvo druge države (nemško, hrvaško, madžarsko itd.).

Brez državljanstva so predvsem tisti, ki že pred aprilom 1941-XXI. niso imeli nobene državljanstva, ali pa so imeli državljanstvo, ki ni bilo jugoslovansko in so ga nato izgubili, kakršen bi utegnil biti primer s Poljaki.

Za tiste pa, ki so do aprila 1941-XXI. imeli jugoslovansko državljanstvo in ki niso med tem pridobili drugega inozemskega državljanstva, postavlja uredba z dne 11. decembra 1942-XXI, št. 228, važno razliko: ako so bili rojeni in pristojni na dan 11. aprila 1941-XXI. na ozemlju, priključenem Kraljevini Italiji, na njem prebivajo stalno 15 let in so bili tu tudi navedenega dne, niso tučci! v vseh drugih primerih pa imajo iste obveznosti, ki veljajo za tučce.

Žene in otroci

Kronika

* **Dunajski dermatolog Riehl umrl.** V 88. letu starosti je preminil na Dunaju znani dermatolog prof. dr. Gustav Riehl. Že leta 1885. se je na dunajski univerzi habilitiral za privatnega docenta. Bil je tajnik prvega dermatološkega kongresa v Parizu in organizator drugega, ki se je vršil na Dunaju. Nekaj let je bil ordinarij v Lipskem, potem pa se je spet vrnil na Dunaj, kjer je skoraj 25 let vodil stolico svojega bivšega učitelja Hebra.

* **Smrt znane gledališke igralkice.** V Loanu je umrla znana gledališka igralka Clelia Bonelli, ki se je narodila leta 1850. V Chieriu ter je večino svojega življenja posvetila prospehu piemontskega gledališča. Pokojnica je imela srečo, da je doživela priključitev Venezije domovini in druge zgodovinske pomembne dogodke. V Genovi je umetnica nastopala kot recitatorica v ljudskem gledališču Apolo. Bila je ljubljanka gledaliških množic in pri nekem nastopu se je zgodilo, da je njeno prednanjšanje prekinil zaljubljen mladenič med občinstvom z vzklikom: »Vzemite me za moža ali pa se ustrelim!« Pokojnica je ućkala visoko starost 92 let ter zapuščila v spominu italijanskega gledališkega občinstva najlepše spomine.

* **Alpinci padlemu kapitanu.** Alpinci nekega bataljona na ruskem bojišču so poslali vdovi kapitana Gaetana Giaminollia izraze sožalja in so priložili 7000 lir s pripombo, naj pokojnikova vdova določi namen za porabo tega denarja. Vdova je poklonila denar bolnišnici v Comu, kjer so imenovali neko bolnišnico sobo po kapitanu Gaetanu Giaminollu.

* **Brezplačen vstop v muzeje za vojne ranjence.** S posebnim ministrskim dekretom je dovoljen odslej vojnim ranjencem, ki so na dopustu v italijanskih mestih, brezplačen vstop v muzeje. Vsak tak ranjenec pa se mora izkazati z dokumentom od vojaške oblasti, italijanske ali nemške.

* **Nov film.** Italijanski kinematografi so začeli predvajati nov film domačega izdelka z naslovom »Marija Malibran«. V tem filmu poje glavno vlogo Marija Cebotari, ki predstavlja nekdanjo slavno pevko in prijateljico skladatelja Vincenza Bellinija. Bellinija igra v filmu Roberto Bruno.

* **Izreden dopust za vojake, ki doma pridelujejo olje.** Vojno ministrstvo v Rimu je izdalo odlok, ki dovoljuje izreden dopust za vojake, ki imajo doma oljčne nasade in lahko dokažejo, da pridelujejo olje. Podelje-

va se bodo vojakom dopusti od začetka leta do 30. aprila.

* **Kosilo za vatičanske delavce.** Papeška komisija v vatičanskem mestu je dala pobudo za preskrbo delavcev, zaposlenih v vatičanskem mestu, s toplo opoldansko hrano. Za malenkostno plačilo bodo delavci vsak dan opoldne dobili toplo kosilo v vojašnici za orožnike ter v hospicu sv. Marte.

* **Dopolavoro v Milanu je razdelil nad sto tisoč zavojčkov.** Na vojaški Befani v Milanu je Dopolavoro razdelil v vojašnicah nad sto tisoč zavojčkov. Vrednost zavojčkov je bila 1.590.000 lir. Poleg tega je bilo 47.000 zavojčkov razdeljenih med družine vpoklicanih. Ti darovi so predstavljali 1.210.000 lir vrednosti.

* **Drama v snežnem viharju.** V Perjusu pri Genovi, 1000 metrov nad morjem, so našli vojaki v snegu zamedene kmete Antona Maragiana in njegovo 55letno ženo. Kmet in žena sta bila na poti proti domu, ko je začel besneti silovit snežni vihar. Maragiano se je zaradi pospešene hoje spotaknil in si zlomil nogo. Žena ga ni hotela zapustiti v tem položaju in je ostala pri njem. Oba sta od trudnosti zaspala v snegu in se nista več zbudila.

* **Mačka je povzročila požar.** V vili Settinije Sanguinetijeve v Bettoli blizu kraja Novi Ligure je nastal požar, ki je povzročil za 10.000 lir škode. Zgorela je vsa sobna oprema. Preiskava je ugotovila, da je ogenj nastal zaradi kratkega stika, katerega je povzročila mačka, ki je preganjala neko miš. K sreči se je našel pogumen mož, ki je opazil uhajajoči dim, sicer bi bila škoda zaradi ognja še večja.

* **Tihotapstvo masla.** Varnostni organi v Goriziji so prijeli te dni 65letnega Stefana Russija iz Salcana. Russi je imel v nahrbtniku 6 kilogramov masla. Dejal je, da prihaja iz Tolmina in je odločno tajil, da bi hotel z maslom veržiti. Ko je moč videl, da se stvar ne bo posrečila, je ponudil nekemu stražniku 50 lir podkupnine, da bi ga izpuštil. Stražnik je podkupnino odklonil in Russija ovdrl.

* **70 zajcev na en mah.** Te dni so priredili v Mezzanu pri Alessandri množestveni pogon na zajce. Lov se je vršil na 400 hektarjih prostora med Tanarom in Bornido. Zajci so se splašili v tako velikem številu, da so lovci po odstrelu našli 70 žrtev svojih pušk.

* **Iz Buenos Airesa poročajo,** da so v New Yorku zaradi pomanjkanja živil zaprli 875 trgovin. Med temi so večina obrati, ki so prodajali meso in maščobo.

* **Velik orel.** Lovci Filippi Silvio iz Caruila je lovil te dni divje rabe vzdolž reke Sture. Nenadoma mu je priletel pred odstrel ogromen orel. Pogodil ga je in ko je žival izmeril je videl, da meri z razpetimi krili v širino 2 metra 57 cm.

* **Boj med psom in orlom.** 38letni Giuseppe Gorini iz Novare je te dni lovil ob reki Po. Naenkrat je ugledal v zraku nad seboj vojaškega orla. Ustrelil je dvakrat, da je roparica padla na zemljo. Tem se je orel nekaj časa premikal in ker ni bil smrtno zadet, se je spravljal nad lovečevga psa, ki je hotel ujedlo zagrabiti z zobmi. Med psom in orlom se je uravnila borba na življenje in smrt ter bi bil pes gotovo podlegel, da ni posegel vmes Gorini, ki je še enkrat sprožil iz orla usmrtil.

* **Dveletni otrok se je ustrelil.** O logodku, kakršnega pač še ni zabeležila kronika, poročajo iz Höchstadta ob Donavi: Mati dve in pol leta starega otroka je morala po opravih, zato je otroka izročila sosedu v varstvo. Soseda pa je prav tako imela dosti dela, ker je prišel neki sorodnik na dopust. Pustila je torej otroka v sobi. Po nesreči pa se je otrok polastil vojakevega samokresa in se začel z njim igrati. Naenkrat se je pištola sprožila in je krogla predrta otroku srce.

Iz Novega mesta

* **Dne 6. januarja je umrla** v Novem mestu za posledicami kapi 45letna soproga železničarja ga. Marija Sajetova. Poleg užaločenega soproga zapuščata pet neprekosljenih otrok. Blag ji spomin!

* **Smrt dobre matere.** Po težki bolezni je v 63. letu starosti za vedno zapustila svoje ga. Amalija More'a, rojena Ulašič. Za njo žalujejo hčerka Cveta, sin Leopold ter številno drugo sorodstvo. K večnemu počitku so blažo ženo položili v četrtek popoldne na novomeškem pokopališču. Naj v miru počiva! Svojem izrekamo naše iskreno sožalje.

rodno slovensko lovsko besedo, ki bo otrok našega uma, del našega bitja. Da imajo posamezni stanovci in posebne prilike svoje jezikovne posebnosti, je znano. Naši čebelarji n. pr. pravijo, da »čebela umre«, ne pa pogine.

Slovenski juristi imajo »ogled na licu mesta«. Ker mi je bila ta besedna zveza že od nekdaj neprimerna, sem se obrnil na prof. Košiča, svojega učitelja slovenščine že v gimnaziji. In ta mi je leksikon mi je sporočil: »Kaj ste bili zadnji pri meni, ste omenili, da je »na licu mesta« čuden izraz, nedomač. Danes vam lahko sporočim, da je to natančen prevod latinske fraze »in facie loci«, ki se večkrat rabi v »pandektah«, glavnem delu zakonika »Corpus juris civilis«, (ki ga je sestavil Tribonianus v 6. stol. po Kr. na ukaz cesarja Justinijana). V drugih slov. jezikih dostoj še nisem zasledil tega izraza »na licu mesta« ali podobnega prevoda iz latinskega.

Kdor je hodil v latinske šole, se bo spomnil tako zvanega temporalnega ablativa: illo tempore = v tistem času = v cerkvi pa pojo: »in illo tempore«, kar bi nam bil vsak profesor latinščine najmanj dvakrat reče podčrtal, če bi bil mi tako napisal. To je samo en primer, da je cerkvena latinščina drugačna od klasične.

Zdravniki imamo oznake, ki jih ne zdravniki le redko rabijo, včasih jih celo težko razumemo. »Bolezniški znak« = simptom bolezni = znamenje pa je prirojena posebnost na koži. »Poškodba« je neposredna, »okvara« pa posredna, trajna posledica poškodbe.

Poznamo »nožnico« za vagino kljub temu, da nima z nočem prav nikake zveze — nekdo je to čutil in začel uvajati na mesto nje »tokavo«, s čimer je prišel z dežja na točo! »Nožnica« je Messerschelde, kot takta popolnoma pravilna, prenešana p. vagina, ki je prvotno tudi pomenjala tok za nož, tudi kot taka pri nas splošno znana in uvedena, in ni prav nikake potrebe

IZ LJUBLJANE

* **Nova grobova.** V visoki starosti 85 let je preminila ga. Frančiška Benedikova, po rolu Vrhovnikova. Na miruškem odru počiva na svojem domu v štajmerjevi ulici št. 5, pogreb pa bo v soboto ob 15. iz kapele sv. Petra na Zalah k Sv. Križu. — Langerholcovo in Battalijino družino je zapustila njih predraga Bronica. Na zadnji poti jo bodo spremlili v soboto ob 15. izpred viške cerkve. — Pokojnima naj bo ohranjen blag spomin, njihovim svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

* **Zdaj ga je pa zadost.** Po jutranji temperaturi —6° C se je živo srebro v četrtek čez dan dvignilo na —3.8° C. Čeprav je Ljubljana in pokrajina bila pokrita že s precej debelo snežno odejo, je venar še nadalje dišalo po snegu. In res je začelo popoldne spet na drobno naletavati. Proti večeru je bolj in bolj negosto snežilo. Vso noč je naletaval pršič in ko se je Ljubljana budila v petkovem jutru, so bile strehe obložene že blizu pol metra na debelo. Snežilo pa je še kar dalje. Jutranja temperatura je bila —5.2° C. Ze zgodaj so po ljubljanskih ulicah rožljale lopate, vendar je moral marsikdo, ki je jutraj hitel v službo ali po opravkih, gaziti v celo.

* **Očistite pločnike!** Opazilo se je, da letošnjo zimo hišni lastniki ne izvršujejo svoje dolžnosti in ne kldajo snega s pločnikov vzdolž poslopij in tal svoje posesti. Zlasti ga ne posipujejo s pepelom, peskom in žaganjem, kadar je poledica. Zato se pozivajo meščani k posebni pozornosti napram vprašanju, tičočem se odmetavanja snega ter naj se strogo ravna po veljavnih predpisih. Opozarja se, da se bo v nasprotnem primeru uporabili proti njim ukrepi, ki jih določajo odredbe.

* **Večje število delavcev za spravljanje snega** s cest potrebuje mestno cestno nadzorstvo. Cim prej naj se javijo v uradu v sobi št. 1 na levi v prilicih na Ambrozevem trgu št. 7 med uradnimi urami od 8. do 12. in od 15. do 18. Vsak naj s seboj prinese delavsko in družinsko knjižico.

* **Večje število voznikov za odvažanje snega** potrebuje mestno cestno nadzorstvo. S parom konj in predpisanim kasonom naj se čim prej zglase ob 7. jutraj pred uradom na Ambrozevem trgu št. 7.

* **Preglejte zaloge krompirja!** Kdor ima krompir v kleti, naj ga ne pozabi od meseca do meseca pregledati. Ne zadostuje, da nasušje krompir v zaboj ali na deske. V teku časa lahko začne gniti tudi najboljše vketeni krompir, ki okuži zdrave zaloge in jih napravi neužitne. Treba je torej skrbno pregledati krompir za krompirjem in ga sortirati. Ker je oporečnega, je treba takoj izločiti. Kadar nastopa zima z mrazom, je nadzorovanje krompirja in ostalih zalog tem nujnejša. Če so vrata in okna tesno zaprta, ne more mraz priti zalagam do živega.

* **Koncert pianista Gorinija.** V drugem delu njegovega koncertnega sporeda bomo slišali najprej eno najpomembnejših Brahmovih balad op. 10 št. 3 v h-molu, ki je napisana za klavir. Nato dve skladbi francoskega avtorja Debussija, ki sta med pianisti izredno priljubljeni in koncertnemu občinstvu tudi že znani. To sta: Odselvi na vodi in Golivogov ples. Prvo delce je izredno barvito, drugo pa zanimivo po svojem težkem ritmu. Vsekakor bo interesantno, kako ju bo izvedel tako slavni mojster kakor je Gorini, ki se bo predstavil naši koncertni publiki tudi kot skladatelj s svojo sonato, ki je napisana odgovarjajoč moderni smeri. Izmed najnovejših modernistov je zastopan na sporedu tudi italijanski mojster Cassella, ki je lani koncertiral v Ljubljani. Slišal bomo dva njegova riterkara, ki ju je napisal na ime Bach. Riterkar je stara glasbena oblika, ki je bila zelo v navadi pred razvojem fuge. Napisana pa sta Cassellijeva riterkara na tone: b, a, c in h. Takih primerov je v klavirski literaturi več. Nazadnje bomo slišali Chopinovo fantazijo op. 49. Gorini je znamenit umetnik, velik pianist sedanje dobe ter si jajej interpret del, ki jih izvaja na koncertih. Povsod uživa velik sloves, zato pripravljamo obisk njegovega koncerta vsem prijateljem klavirske igre. Koncert bo v ponedeljek 18. t. m. ob pol 7. uri zvečer v veliki Filharmonični dvorani. Predorodnja vstopnic v Knjigarni Glasbene Matice.

* **Potrebuje inštruktorja?** Potem pošljite Novi trg 5, kjer diplomirani filozofi pripravljajo dijake (n-je) srednjih in meščanskih šol iz vseh predmetov za šolo. Dopolne od 9. do 11. popoldne od 3. do 5. Honorar nizek. Poskusite prvi mesec in prepičali se boste o uspehu! — Prijavljanje dopolne in popoldne. Novi trg 5-III. S prijavo pohaite, ker je število omejeno.

Da Roma: l'arrivo dei battaglioni volontari dei figli degli italiani all'estero — Iz Rima: Prihod protovojljskih bataljonov sinov Italijanov v tujini

* **Vodnikova pratika za leto 1943.** je pošla. Na zalogi ima Vodnikova družba samo še pripovedno knjigo Janka Kača »Na novinah«. Ker se še vedno oglašajo v družbeni pisarni člani, ki bi imeli radi letošnje knjige, je družba pripravljena ponatisniti Vodnikovo pratiko za leto 1943., ako se javi najmanj pet sto članov. Prijavit se je treba najkasneje do 20. januarja t. l. in plačati članarino 17 lir. Prijave sprejemajo: družbena pisarna, Puciničeva 5 (poslopje Narodne tiskarne), Knjigarna Tiskovne zadruge, Selenburgova 3 in Knjigarna Učiteljske tiskarne, Frančiškanska 6.

* **Nesreče.** V ljubljansko bolnišnico so pretekle dni sprejeli naslednje štiri ponesrečence: V desnico se je vsekaj 30letni cerkovnik Miha Sešel iz Ljubljane. Pri drsanju si je zlomil desnico 16letni dijak Ciri Zagar. 59letni sodar Jakob Hynček iz Ljubljane je padel in si poškodoval desno nogo. 85letna zasebnica Jerica Molkova iz Ljubljane pa se je pri padcu po stopnicah potokljala na glavi.

Z Gorenjskega

Italijanski koncert v Beljaku. Kulturno združenje v Beljaku je priredilo že drugi letošnji italijanski koncert pod pokroviteljstvom ondotnega društva »Dante Alighieri«. Tokrat je nastopila profesorica Cecilijanska konservatorija iz Rima, gospa Bolcredi-Gobbijeva. Na sporedu njenega odličnega klavirskega koncerta so bili Chopin, Schumann, Bussoni, Brahms, Casella in Bossi. Velika dvorana je bila polna in umetnica je žela mnogo cvetja in pohvale.

Na vzhodni fronti sta padla koroska rojaka 20letni študent kemije in desetin Herman Moritz in 36letni grenadir Rudolf Malle V neki rezervni bolnišnici pa je po daljšem trpljenju umrl letalski stotnik Adolf Eichberger, ki je bil odlikovan z zlatim znakom za ranjence in z raznimi drugimi odlikovanji. Pokopali so ga na častnem vojaškem pokopališču v Gradcu.

Deseti brat. Koroski listi beležijo z zadoščenjem, da se je posestniku Janezu Šumahu v Mežici rodil deseti sin, ki je krepak in zdrav. Družina bo prejela primerno nagrado.

Nesreče. Pri smučanju se je ponesrečil 13letni Alojz Gregorič iz Masie vasi v občini Globasnici. Desno nogo ima zlomljeno. Nadalje se je pri smučanju ponesrečil 11letni Leo Vošič iz Pilberka, ki si je prav tako zlomil desno nogo. Prepeljana sta bila v celovško bolnišnico.

Iz Spodnje štajerske

Prometno šolanje. Prvič bo današnje soboto popoldne prirejen v Mariboru javni tečaj o prometu. Tečaj je odredil zvezni vodja Heimabunda po dogovoru s policijo. Izvedla pa ga bo bramborska motorizirana standarta. Ljudje bodo poučeni, kako se morajo ravnati v policijskem prometu, da se preprečijo nesreče. Mariborskemu tečaju bodo sledili enaki tečaji v vseh večjih spodnještajerskih krajih.

Pobuda za novo letino. »Tagespost« se vnaema za ržni kruh in ob tej priliki piše: Novo leto se je pričelo. Zetev starega leta preživlja milijone. Kmetove misli so posve-

čene novemu trudu, novi letini. Uspešna žetev v novem letu je velik činitelj v borbi za končno zmago. Prehrana v borbi mora biti preprosta, krepka in izdatna. Narod, ki si hoče priboriti svoj prostor na soncu, mora biti zdrav in za delo sposoben. Tako preživljamo začetek novega leta v prepričanju, da moramo ohraniti vso svojo telesno in duševno silo.

Pester večer v Ljutomeru bo prirejen jutri, v nedeljo, v dvorani Heimabunda. V goste pridejo nekateri solisti mariborske opere. Dobiček je namenjen zimski pomoči.

Vlak jo je povozil. Prometna nesreča s smrtnim koncem se je zgodila v ponedeljek zjutraj na kolodvoru v Lipnici. 27letna Angela Trahyjeva iz Vagne je hotela skočiti na vlak, ki se je že pomikal s postaje. Prvič je padla, vendar se je hotela pognati na naslednji vagon. Pri tem ji je vnovič izpodrsnilo in je padla naravnost pod kolesa, ki so ji orezala obe nogi. Še isti dan je umrla v bolnišnici. Pretresljivi dogodek je nov opomin vsem, ki hočejo dohiteti vlak, kadar se že pomika. Zlasti nevarno je to pozimi!

Iz Hrvatske

Fotografska razstava v Zagrebu. Mednarodna fotografska razstava v Zagrebu, ki bi se morala zaključiti 20. t. m., je podaljšana do 24. januarja. Vsaka izmed osmih zastopanih dežel razstavlja po 50 fotografij, ki prikazujejo način življenja v posameznih državah. Prvo ceno za razstavljenega dela je dobila Finska.

Novi italijanski konzul. Za vodjo italijanskega konzulata v Sarajevu je bil imenovan generalni konzul Paolo Alberto Rossi. Za konzula v Banja Luki je bil imenovan Gianni Scotti, za konzula v Osijeku pa dr. Oberto Paviani.

Nove dobrodelne znamke. V kratkem bodo izdane dobrodelne znamke državne delovne službe. Nove poštne vrednotnice se bodo prodajale samo pri večjih poštah uradih, in sicer v Zagrebu pri poštarni uradu 1 in 4, v Sarajevu, Banja Luki, Makarski, Osijeku, Zemunu, Karlovcu in Dubrovniku.

Časopis za vojake. Pred dnevi je izšla prva številka poudno zabavnega časopisa za oboroženo silo NDH »Vojnik«. Razen strokovnih člankov prinaša list na uvodnem mestu poročilo o velikih vojakiških svajanostih, ki so se na novega leta dan vršile v Zagrebu. List je opremljen z mnogimi slikami.

Gradnja kemične tvornice v Sisku. Nedavno je mestna občina prodala 68 oravov zemljišča za gradnjo kemične tvornice, ki bo edina te vrste na Hrvaškem. Predvsem bodo v tovarni izdelovali žveplovo kislino, modro galico in druge industrijske kemične proizvode.

Prijetno presenečenje revne vdove. Iz Mostara poročajo, da je pri nekem tamšnjem trgovcu kupila vrečo fižola revna vdova, ki je za fižol izdala več denar, samo da bi njena rodbina ne gladovala. Ko je vrečo praznila, je padla iz nje manjša vredica, v kateri je bilo 8 kg prave kave. Trgovcu, ki je fižol prodal, seveda o kavi ni ničesar vedel. Najbrž tihošapec, ki je kupčeval s fižolom samo zato, da bi nast. no zaslužil pri kavi, ni mogel več priti do dragocene vsebine.

da ni ves roman izšel v eni knjigi. Preprostem bralcu bo olajšal razumevanje imenik manj znanih besed ob koncu knjige, ki šteje 228 strani.

Koledar Družbe sv. Mohorja je letos res samo koledar, drobna knjižica z nekaterimi praktičnimi, predvsem gospodarskimi članki. Natisnjen je v temnoodrbi barvi in ilustriran z zaglavji za mesece (delo znanega slikarja Staneta Kregarja). Tako je Mohorjev koledar — nekoč naša največja ljudska čitanka in — v času, ko je stala Družba na višku svojega razvoja — največji slovenski adresar, postal resda ličen, vendar majhen in tenak pratikarski priročnik.

Za našo samorlaščo lovsko besedo

I. O tem sem že pisal v Lovcu 1938, ko sem vrednotil Dr. L. Karjev Lovsko ribiški slovar. Takrat ni bila prava prilika, da bi se bil temeljitje lotil slovenske lovske besede, takrat sem naglašal prvenstvo, da so slovestvo, lovska zakonodaja, vzorna lovišča, reja čistokrvnih lovskih psov in njihova vzgoja, lovska oprema in oprava z lovske besede in lovske občaji vred del splošne narodove kulture, ki je ne smemo zanemarjati, marveč jo gojiti kot vsako drugo panogo narodovega udejstvovanja. In tedaj sem pozdravil Lokarjev Lovsko ribiški slovar kot pravo za en stebel narodove kulture, naglašajoč predvsem njegove vrline.

Odkar sem lovil, sem oprezal na slovensko lovske besede, na ono iz ust mestnih lovecev, še bolj na ono iz ust podeželskih. Marsikaj pri njej mi je brnelo po ušesih, o marsičem sem si polagoma klesal lastno sodbo. Naj o tem danes napišem nekoliko misli, želeč, da bi rodile zdrav sad: samo-

(oč), Löffel (uhlje), Läufe (noge), Blume (repek); list: Standarte (rep); gamas: Gamsbart (gamasov šop) na hrbtu; jelen in srnjak: Windfang (gobec), Licher (oči); divji petelin: Balziste (rešice) na prstih; fazan: Ständer (noge) itd. Dr. M. Černič

ZAPISKI

Boj zoper umetnostni kič

Kakor so pred dnevi poročale »Lidové Noviny«, je izdal službeni čeki Kulturni svet navodila za boj zoper kič, ki si včas nadeva krinko umetnosti in katerega avtorji ali trgovci skušajo zapeljati občinstvo da bi s kupovanjem del dvomljivih ali slabe vrednosti podpiralo »umetnost«. Navodila češkega Kulturnega sveta so bila potrebna, ker je v Protektoratu zavladala prava umetnostna konjunktura. V navodilih čitamo, da Umetnostni svet sam praveja širšim slojem dostopne umetnostne razstave. Na katerih so razstavljene samo kvalitetne stvaritve domačih umetnikov, vrhu tega se tudi v podeželskih mestih odpirajo mestne galerije kot stalne razstave kvalitetnih del. Oblasti naj podpirajo ta prizadevanja tako, da omeje trgovno z umetniškimi deli ne korporacije in posameznike, ki s svojo kvalifikacijo laščijo, da umajo razločevati med umetnostjo in kičem. Mogoče je prepovedati razstavljanje in prodajo slik in kipov v trgovinah, ki jih niso upravičeno prodajati; dalje se lahko zabrani prodajanje takih del po hišah. Uvede naj se kontrola trgovin in delavnic za drobno plastiko in slike; prav tako naj se skušajo uradno odkriti ponarejevalne umetnin. Potrebna je registracija vseh kvalificiranih umetnikov.

Kar se tiče cene umetnin, je češki kulturni svet mnenja, da se njih materialna vrednost ne da določiti po nekakih draginskih razpredelnicah. Če umetnik neupravičeno nastavlja cene previsoko, je pač najbolje, da občinstvo takih slik ne kupuje. Laiki-

naj bi se pred nakupom posvetovali s kakim strokovnjakom, v ostalem pa store prav, če kupujejo slike in kipe na razstavah, ki jih prireja kakšna kvalificirana korporacija ali pa samo v priznanih trgovinah z umetninami. Kdor kupuje »umetnostne« slike iz razstavnih oken krojaških, mizarških ali kakih drugih delavnic očitno izrak ljudi, ki kupujejo s slikami po hišah, plačuje pač pravičen davek za svojo lahkovernost ali za domisljivo prepričanje o lastnih umetnostno-kritičnih sposobnostih. — Tako opozarja češki Kulturni svet javnost na špekulacijo s slikami.

Akademija na Slovaškem. Slovaki so dobili v zadnjem času dve Akademiji znanosti in umetnosti. Predsednik republike je nedavno imenoval predsedstvo pred letom ustanovljeno »Slovaška akademije znanosti in umetnosti«. Za nje predsednika je bil imenovan v. u. d. prof. dr. František Valentin rektor slovaške tehnične visoke šole v Bratislavi, za njegovega namestnika pa dekan katoliške bogoslovne fakultete dr. Aleksander Špeza. Razredu za duhovne vede predseduje dr. František Hruškovsky, za umetnost pa univ. prof. dr. Fr. Šubík-Zarnov. Generalni tajnik akademije je znani filolog, profesor bratislavske univerze dr. Ludovik Nevák. — Poleg te Akademije obstoji in deluje »Slovaška katoliška akademija znanosti in umetnosti«, ki je bila ustanovljena l. 1940 z namenom, da goji znanost in umetnost v izrazito katoliškem duhu. Ta Akademija obsega pet razredov in sicer razred za religiozne vede in filozof je, za zgodovino, pravo in državno znanstvo, za jezikoslovje, slovestvo in slovestveno zgodovino, dalje za naravoslovje in slednjič razred za umetnost in umetnostno zgodovino. Izdala je že nekaj publikacij, predlila prošlavo, 150 letnice ustanovitve Slovaškega znanstvenega društva in slavnostno sejo ob priliki posvetitve prvih slovaških škofov.

Napredek higijene

III.

Osebnost turistov je naravno posebnost, kar pomeni, da moramo biti pri njih zelo previdni. Čeprav so to ljudje, ki so običajno zdravi, v njih ni nobene posebne moči, zato jih moramo obravnavati kot običajne ljudi. Čeprav so to ljudje, ki so običajno zdravi, v njih ni nobene posebne moči, zato jih moramo obravnavati kot običajne ljudi.

Ker je sonce pod Himalajo izredno močno, so nosili tako zavojalce kakor nosijo tropski klobuki iz platinovine in so ob posebnem močnem žarjenju dajali sneg pod klobuk. Proti vetru in mrazu so si glavo varovali z volnenim čepcem, pogosto od rame in razen tega še z usneno letalsko čepico, takisto z zračno tilniko.

Posebne važnosti za turista je obutev. Čevlji morajo biti predvsem zelo prostorni, tako da lahko obuje tudi po 3 pare volnenih nogavic. Na ta način se čimogoča cirkulacija krvi. Na zunanji strani čevlja je priložena varovalna čepica, ki varuje prst udarcom ob ostro kamenje. Podkovanje naj bo tako kakor je pri nas domačeno.

Kot posebno varstvo proti czebi nog so Bavarci skonstruirali — očitno po ruskem vzoru — suknene škornjice, ki se jih obuje preko čevljev in spredaj s trakovi steže; suknjo je bilo 1 cm debelo, na podplatih nekoliko tanjšo in opremljeno z luknjami za deruze. Da ne zaide sneg v vrtnice škornjice, je pri njih 10 cm širok trak, ki se uporablja liki ovijalna gamaša. Vzlic tej opremi — ali je morebiti dotičnik ni imel? — je en član odprave močno ozebel na nogah.

Proti dežju — čigar sila v gorah je znana — je služila posebna obleka iz gostega platna in impregnirana, pa tudi plašči iz takega platna so se izborni obnesli. Taki plašči so tudi zelo uporabljivi kot podloga na mokrih tleh ali kot odeja.

Tudi nahrbtniki so se dali Bavarci napraviti, in sicer tako, da so bili splojati tanjši in je prišla peza predvsem v višino lopatik in ne nižje, da se ni človek upogibal pod pezo.

Proti močnim sončnim svetlobam, ki turistu slepi, so rabili siva ali žolta očala, ob mrazu pa maske, kakršne imajo motoristi.

Zdravniška dognanja

Kakor znano, se pojavlja v velikih višinah, kjer je zrak zelo redek in je v njem mnogo manj kisika kot nad morjem, tako zvana gorska bolezen. Človeku se vrči v glavi, boli ga glava, postaja slab, omahuje. Seveda se to primeri le netreniranemu ali sicer ne dovolj krepkemu človeku. Znano je, da dajejo letalcem, ki plovejo nad 6 km visoko, kisikov aparat. Skušnje so pokazale, da treniranemu turistu to ni potrebno. Bavarci jih niso imeli in so prišli 7400 metrov visoko; takisto ne domači nosači, ki žive vse življenje v višinskem zraku in so navajeni prenašati težka bremena. Le en član je dobil gorsko bolezen.

Opazovali so, da težko delo, n. pr. napor na hojo v teh višinah, močno škoduje. Ko so delali v višini 4370 m taborišče iz ruše, so dobili vsi težko in hitro sapo in so morali prenehati z delom. Vsi Evropeci so imeli v tej višini Cheyne-Stokov dihanje, ki ga opazujemo često pri umirajočih, po katerem zdravnik spozna, da gre za zadnje ure življenja. To dihanje obstoji v tem, da prestane, nakar prične čez nekaj časa vnovič, sprva zelo narahlo, nato močneje, zelo globoko, nakar zopet pojema in popolnoma preneha. Prenehajali postajajo vedno daljši, naposled ugasnejo — človek je umrl. Cheyne-Stokov dihanje domačin niso imeli. Najbrže je treba okolnost, da je bilo med osvobodilci Kangčenzunge tako malo gorske bolezni pripisati dejstvu, da so Bavarci bivali celih 5 tednov v višinah ter se na ta način prilagodili redkemu zraku, kakor so ga vajeni Tibetanci že od mladih nog.

V višinah so imeli vsi povečano biko (pulz). Ako je n. pr. kdo imel v miru 60 udarcev na minuto, jih je imel v taborišču št. 10 (7000 m) v miru 88, jutraj pa, ko se je napravljal — 144. Pri vsem tem se je čutil popolnoma zdravega in ni imel težke sapa. Vse drugače slika pa je bila, kadar je bil turist prisiljen k posebnim naporom. Tedaj je krvotok odrekel. Dvakrat se je pripetila anemija možganov (premalo krvi v možganih), kar je imelo za posledico nesvestico. Nekdo je dobil ponovi srčni klop, ker je čez dan dolgo gazil po novem, težkem snegu. Turisti so morali en dan popolnoma mirovati, nakar so se takoj popravili.

Najbolj zanimivo je, da je bilo spanje v višinah nad 6000 m popolnoma dobro pri vseh udeležencih, ki so seveda bili vsi izbrani in izborni trenirani turisti. Ekspedicija je dokazala, da je človek v stanju celo v višinah 7000 m nositi tedne dolgo primerno pezo in izvajati najtežja turistična dela v ledu.

Plavalni sport

Poleg turisticke in smučarske spada med najbolj zdravih sporte plavanje in šport, ki jim je plavanje osnova: kakaj in jadranje na jezeru in morju. Seveda tudi jadranje po zraku, ki često nad vodo zahteva tudi polnega plavalca. Človeku se lahko primari, da utone v neželjeni vodi, ako ne zna prav nič plavati. Zaradi tega je nujno potrebno, da se vsakdo že v mladosti nauči plavanja.

Doč in so stari Grki in Rimljani močno gojili plavalni sport in so imeli Grki obvezno plavanje v reki Eurota in plavalniški K-lymbetri, so Evropeci po 30letni vojni ta sport odklanjali in celo strogo prepovedali. Šele konec 18. stoletja je naraslo gibanje v prid plavanju; danes vidimo, da se pri vseh voljaških narodih plavalni sport odlično in intenzivno goji in je zato vsak vojak obenem izurjen plavalec.

Zdravstvena vrednost plavanja

Vpliv plavanja na naše telo je dvojen: predvsem gre za ohlajenje našega telesa v mrzlejši okolici (človek ima toplotno 36,7° C, voda 17° C do 22° C), čemur se pridruži krepko gibanje v vodi, kar nam — kakor vsako naporno delo — telo zopet ogreje. Kadar pride naša koža v stik z mrzlejšo okolico, se nje žilice skrčijo, kri se mehnično požene v notranje organe. Ta učinek je močnejši, ker je dobra polovica krvi v koži. Na zunanjo se učinek po-

kaže kot bledost in zgrbančenost kože (kurja polt), subjektivno pa občutimo neugodnost in mraz. Toda prav hitro odjenja kri v kožnih žilicah, kri plove vnovič in ojačeno v kožo, ki zopet pordeči. Čim mrzlejša je voda, tem močnejša je reakcija. Naravno vpliva vse to na naše srce; krvni pritisk narasča, število bila (pulza) pade v sorazmerju z učinkom mraza. Učinek mrzle kopeli se kaže tudi pri dihanju, najprej pride do globokega vdih, nakar nastane odmor — dihanje se ustavi — nato začnemo globoko in hitreje dihati. Slednjič se krvotok kakor dihanje pomirita, poraba kisika in oddaja ogljikove kisline pa sta stalno povečana.

Ako pustimo, da ostane naše telo predolgo v mrzli vodi, nastopi reakcija vnovič (druga reakcija). Koža obide vnovič, dobi nato sicer zopet rdečo barvo, toda ta je temnejša, krvi podobna. Često je koža mramornata in lahko slednjič postane mrliško bleda. To prihaja odto, ker nastopi namesto hitrejšega kolobarjenja krvi počasnost cirkulacije in slednjič nje popoln zastoj. Zaradi tega ne smemo čakati, da nas začne vnovič zebsti, ampak moramo iz vode. Na srečo pa ta drugi mraz ne nastopa, ako se človek v vodi premika, t. j. ako plava. Brž ko voda ni premrzla (16° C), lahko plavamo brez škode ure dolgo.

Močno delovanje vsega mišičevja pri plavanju proizvaja — i kor vsako naporno delo — obilico toplote. Zato se plavalca ne loti tako hitro mraz, dočim neplavalca kaj hitro začne mraz iz vode. Pri plavanju se vprežejo prav vse naši volji podvržene mišice: prsti na rokah se iztegujejo, lakti se krčijo in iztegujejo, noge se upogibajo proti trebuhu in zopet ziteza. Na trupu se napenja zlasti vratno in hrbtne mišice, da moremo obdržati glavo nad vodo. Slednje je posebno koristno, ker ima za posledico lepo in pokončno držo našega telesa. Plavanje je tedaj najboljše vaja za pravilno držo našega telesa. Hrbtenice se nasilno raztegne, zaradi česar se prsni koš potisne na ven in ga na ta način lahko močno premaknemo. Prž ko se dvigajo rebra, se obenem razširijo plju-

ča in zrak vdere tudi v one kottičke pljuči (zlasti pljučne vršice), ki se drugače le slabo prežračujejo. Ni treba osebje omenjati, da je plavanje v čistem in zdravilnem zraku zaradi temeljitega in globokega dihanja odlična obramba pljučnih obolenj, predvsem pljučne tuberkuloze. Tesleni napor ima za posledico povečanje plinskega obrata; dihanje postaja globlje. To se je dognalo s preizcusi na tlavcih. Dočim potrebuje odrasel človek v miru 8 litrov zraka v minuti, jih potrebuje turist 42. plavalec pa celo 51. Iz tega sledi, da nam nudi plavanje najizdatnejše prežračevanje pljuči med vsemi telesnimi napori.

Tudi na srce se stavljajo velike zahteve, zlasti velja to — kakor pri vsakem sportu — za tekmovalca. Ako tedaj srce ni zdravo (bolna srčna mišica, hiba srčnih zaklopov, zaapnenje žil itd.), je treba posebno paziti. Tudi tekmovalni otrok je treba omejevati na potrebno mero.

Končno naj poudarimo, da je plavanje posebno dobro za utrjevanje našega telesa proti prehladam. Kakor znano, se prehladimo, ako so naše kožne žilice zbog pomelkovanja izgubile sposobnost pravilnega odgovora na dražljaje po mrazu (mokra, prepihi). Da bi se takoj skrčile in s tem obvarovale telo pred ohlajitvijo. Kakor smo videli, se tako krčenje vrši pri skoku v vodo; kopanje je tedaj uspešen trening krčenja in širjenja kožnih žilic. Poleg zračne kopeli je plavalni sport ena izmed najboljših vaj za utrjevanje našega telesa.

Zivali plavajo po svoji naravi. Človek pa se mora plavanju priučiti. Res je, da se človek lahko sam priuči plavanju, vendar običajno tako plavanje ni polnovredno. Dober plavalec mora točno poznati pravilne gibe v vodi, mora znati plavati prsno, vznok, poznati vse načine plavanja, razen tega mora biti usposobljen plavati pod vodo in se potapljati. Le na ta način postane sposoben reševalec udušavljencev v vodi. Potreba reševalcev je nujna pri vsaki vodi, zlasti še v javnih plavalniških in plavalnih solah. Brez dvoma je žalosten prizor, gledati z brega, kako se utaplja kopalca v vodi, ko ni nikogar, ki bi ga rešil. Vsak plavalec namreč ni še reševalec. Slednji mora biti teoretično in praktično dobro podkovan v reševanju, ako hoče doseči uspeh in ne se sebe unronasti. Se bo nadaljevalo.

vrget čez hrbet. Oba volka sta se podvzvala in nam kmalu izginila izpred oči.

Zdaj je pričel deček praviti, kako se je vse zgodilo: iz jarka je bil planil orrašli volk, zadavil jagnje in ga odnesel. Mladi volčič pa je stekel staremu naproti in pograbil jagnje. Stari mu je dal plen, da ga nese, sam pa je tekel zraven.

Sele takrat, ko je postalo nevarno, je stari prestal s poukom in sam nesel jagnje dalje.

Anagram

Če bereš od leve ali desne, povsodi vidiš črke resne. Prvi je plemen besede, ki ga vojska daj v črede. Črke zdaj izpremenite tja na levo obrnite. In odgovor vas zadivi: kažejo se vam zalvi. (Topot — potop)

Metagram

Z z ga jedo prašiči, s p se ga veselijo gostje, s c pa je slaven perzijski car. (Zir — pir — Cir.)

Uganka

Ziv motorček po zraku leti, na cvetki pristane, tipalke pomane, medicno posrka in odleti. (Čmrli)

SPORT

Službene objave iz urada CONI-a

Objava št. 4

Ljubljana, 15. januarja

Uradne ure. Urad CONI-a posluje ob vseh delavnikih ob naslednjih časih od ponedeljka do petka od 10. do 12. in od 16. do 18., ob sobotah pa od 10. do 12.

Disciplina. Pozivajo se sportne zveze in komisije, naj ukrepe vse po okrožnici z dne 16. decembra 1942. Enako vabilo velja tudi za predsednike sportnih društev, kolikor gre za njihove posle.

Razpust društva. SK Svoboda je razpuščena po oblasti poti zaradi nedelavnosti. Njegovi člani so razrešeni vsake obveznosti. Pokrajinski odbor CONI-a naj ukrene nadaljnje v smislu pravilnika, ki ga je odobril Visoki komisar.

IZ ZVEZE LOVSKIH DRUSTEV

Objava št. 1

Ljubljana, 16. januarja

Zveza pozivlja vse člane lovskih društev, naj takoj pri svojih društviših poravnajo članarino za I. 1943. in sicer v enaki višini kakor za lansko leto. Od točnega plačila članarine je odvisen nadaljnji obstoj in delovanje naše organizacije.

Tudi Slovaki si obetajo razmah

Nekaj o minuli in nekaj o bodoči sportni sezoni na Slovaškem

Kdor je pred kratkim prečital nekaj vrstic o novi poti, ki jo je zadnji čas nastopil sport v Rumuniji, tega bodo prav tako z malomalčkimi izjavami istega izvora — to je iz beogradskega nemškega dnevnika — o lepim načrtih, ki so si jih za bodočo sezono začrtali sosedni Rumuniji. Slovaki. Njihov razvoj v sportu je prav za prav v treh ali štirih letih samostojnega življenja doživel še vse večji razmah kakor rumunski in gotovo imajo razlogov in opore dovolj, da si lahko ustvarjajo najlepše nade za bodočnost.

Vodja slovaškega sporta Jakubec je izjavil zastopniku omenjenega lista med drugim naslednje:

»Prav gotovo se mora tudi slovaški sport v teh težkih časih boriti z velikimi težavami, ki so ne nazadnje tudi finančne narave. Kljub temu delajo vsi sportni delavci z veseljem, ker se zavedajo, da prinaša sport državi in narodu ogromne koristi. V štirih letih, od kar je Slovaška samostojna država, je bilo na tem področju opravljeno ogromno delo, tako veliko, da bi bile z njim lahko zadovoljne tudi večje države kakor je mala Slovaška.«

Slovaški sportni vodja je pri tem razvoju poudaril posebno velike zasluge slovaške vojske, v kateri je sport vzorno organiziran in povrh tega obenem vključen v civilno službo.

Napredek Dopolavora v Trevigianu

Dopolavora v Morgianiju in Gaveri del Montello, pokrajina Trevigiano, sta izročila svojemu namenu dve sodobni kinski dvorani, kjer že redno predvajajo številne zanimive filme.

Dopolavoro v zasedeni Franciji. Dopolavoro si zlasti prizadeva nuditi čim več razvedrila pripadnikom Oborožene sile, prirejojo povsod filmske in gledališke predstave. V zadnjem času se je število takih predstav še povečalo. Filmi so bili prejavljani tudi v mnogih krajih zasedene Francije. Na ta način se je prebivalstvo, ki je pod nadzorstvom Italije, seznanilo z življenjsko silo ustanov režima.

Delavnost Dopolavora v Italiji

Svoštven natečaj za vojake. Pokrajinski Dopolavoro v Genovi je razpisal za vojake in podčastnike v pokrajinski natečaj za najboljši opis kakega bajnega dogodka v sedanjih vojni. Za najuspešnejše udeležence natečaja so razpisane nagrade.

Radialne oddaje. V mnogih tovarnah so bili v zadnjem času nameščeni radialni sprejemniki z močnimi zvočniki, ki so namenjeni posebnim in navadnim oddajam za delavstvo. Novost je dosegla velik uspeh. Te oddaje obsegajo: kratke sodobne novice, politične in vojne komentarje, gledališke komade, petje, šaljive točke itd.

Dekalog italijanske žene. Italijanskim ženam so bile izdane naslednje zapovedi: 1. Moli za vojake in umirajoče in za tiste, ki slabijo daleč od domovine. Usmiljeni Bog bo tvoje molitve uslišal in podelil zmagi našemu orožju. 2. Svečuj osamljenim; tolaži trpečih in čakajočih; osrčuj in vlijaj vero tistim, ki ne čakajo več. 3. Delaj z vztrajnostjo in v nemu na notranjem bojišču. 4. Pazi na izkoriščevalce, dobičkarje in prevratnike; 5. Molči; vsaka nepredvidna beseda, brezuspešno jadikovanje in dvom sejejo nemir med ljudstvo. 6. Bodi mirna in vedrih lic premaguj neprepeljive omejitve in s svojo iznajdljivostjo nadomesti, kar primanjkuje. 7. Bodi skromna v obleki in stroga v obnašanju; razkošje in prekomerna radost sta v teh težkih trenutkih neumestna. 8. Izkoristi vse, kar si v prejšnjih časih zanemarila in boš ponosna nad svojim delom. 9. Veruj v Domovino in v Duceja, v vrline naših junakov. Bodi vredna naših bojevnikov. Hrani jih žive v svojem srcu z delom, žrtvijo in zgledom. 10. Zmagati! bodi tvoje geslo. Zmagati! bodi tvoja stanovitna želja. Zmagati! bodi tvoja stanovitna želja. Samo na ta način bomo zmagali.

Uspeh dneva murve. Dan murve, ki so ga lani priredili Pokrajinski Dopolavori, se je vršil v 1393 krajih. Dan murve je, kakor zmeraj, zadovoljivo uspel.

Na polju avtarike. V sedežu oddelka za avtarično propagando pri Pokrajinskem Dopolavoru v Firenci je bil odprt brezplačen tečaj za avtarično kuhinjo. — Pokrajinski Dopolavoro v Bolzanu bo priredil konec januarja in marca t. l. dva te-

čaja za rejo srebrnih lisic. — Ustanova je izdala zanimivo brošuro, ki obsega vse, kar zadeva vojne in družinske njive.

Dopolavoro je v veliki meri pomagal tudi na področju pogozdovanja.

Dopolavoro prireja tudi premijere. Podjetniški Dopolavoro »Solva« v Monfalconu se je temeljito pripravil za premijero opere »Maria di Rionero«, ki jo bodo prvi dojavili v Italiji. Pomen te umetniške dogodke je vreden vse pozornosti, saj se je v Italiji prvič zgodilo (če izjemo Mrakov premijero »Elektre«), da bi diletantski oder izvedel premijero večjega dela. Vsi nastopajoči so člani krajevnega Dopolavora.

Prihodnji trije romani DK

Arnaldo Fraccaroli: NESTANOVITNO SRCE

Jack London: JERRY Z OTOKOV

Jens P. Jacobsen: BORBA Z BOGOVI

Ti trije romani mednarodno znanih piscev bodo izšli v tekočem četrtletju v naši zbirki »Dobri knjige«. Prvi sredi tega meseca, drugi sredi februarja in tretji sredi marca.

»NESTANOVITNO SRCE« je delo popularnega italijanskega pisca Arnalda Fraccarolija, ki nam v njem podaja napeti življenjski roman slavnega skladatelja Vincenza Bellinija.

»JERRY Z OTOKOV« nas popelje pod spretnim vodstvom Jacka Londona. močnega obdelovalca ekvotičnih pripovednih snovi, v neznane pokrajine tihomorskih otokov.

»BORBA Z BOGOVI« je izšla izpod peresa najboljšega danskega pripovednika Jensja Jacobsena, ki nas vodi v dobo, ko sta se na področju Egejskega morja pred 3000 leti začeli razvijati prva civilizacija in kultura v Evropi.

Prepričani smo, da bo tudi ta druga trojica romanov DK našletela med ljubitelji dobre in plemenite knjige na enako tople sprejem, kakor so ga bili deležni prvi trije romani. Ti so že vsi razprodani, kar je najboljši dokaz, kako zelo se je »Dobra knjiga« prijubila že v tem kratkem času.

Če si hočete zagotoviti, da boste zanesljivo prejeli gornje tri napete in zanimive romane, se nemudoma naročite na »Dobro knjigo«, če niste že njen naročnik. Mesečna naročnina, ki odgovarja cenai za eno knjigo, znaša za one, ki so naročniki »Jutra« ali »Slovenskega Naroda«, 8 lir za broširano, 18 lir pa za boljše opremljeno in v platno vezano knjigo. Za ostale naročnike je mesečna naročnina 9 lir za broširano in 20 lir za vezano izdajo.

Naročnike sprejemajo uprava naših listov in Narodni tiskarni njena podružnica v Novem mestu ter Inkasanti, ki pobirajo naročnino za naše liste.

Radio Ljubljana

SOBOTA 16. JANUARJA 1943-XXI.

7.30: Lahka glasba. 8.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 12.20: Plošča. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Simfonična glasba. 13.: Napoved časa — 13.03: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.10: Lahka glasba od večeraj in danes — orkester vodi dirigent Petrala. 14.: Poročila v italijanski. 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneč. Operetna glasba. 15.: Poročila v slovenski. 15.15: Pokrajinski vestnik. 17.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Glasba sedemdesetega stoletja. 17.55: Gospodinjstvo predavanje v slovenski. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Koncert kitarista Stanka Preka. 20.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 20.15: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Lirna prireditev družbe EIAR: Verdi: Ples v maskah — orkester vodi dirigent Arturo Lucon. V odmorih: predavanje v slovenski; zanimivosti v slovenski. Po končani operi: poročila v italijanski.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

29. Kdo so Kafri?
27. Kako se imenuje glavno mesto otoka Elbe?
28. Kaj sta ekvinočij in solsticij?

29. Pravilica.
Nekoč je bil začaran grad, v katerem je živel deklica v oblasti zmaja. Vsi poskusi hrabrih mladeničev, ki so hoteli re-

40. vesoljstvo (hrv.), 41. sla po pijači, 42. prva in zadnja črka v abecedi.
Navpično: 1. junakinja Wildeove drame, ki jo poznamo tudi iz opere, 2. sl. birska reka, 3. električni generator, 4. grška nikalna predpona, 5. nada, 6. oblika glagola rovariti, 7. glasbeni ton, 8. kraj na Japonskem, 9. pogosto ljubkavalno ime za živali, 10. borišče, prizorišče, 11. oblika glagola ovajati, 12. mišična masa organiz-

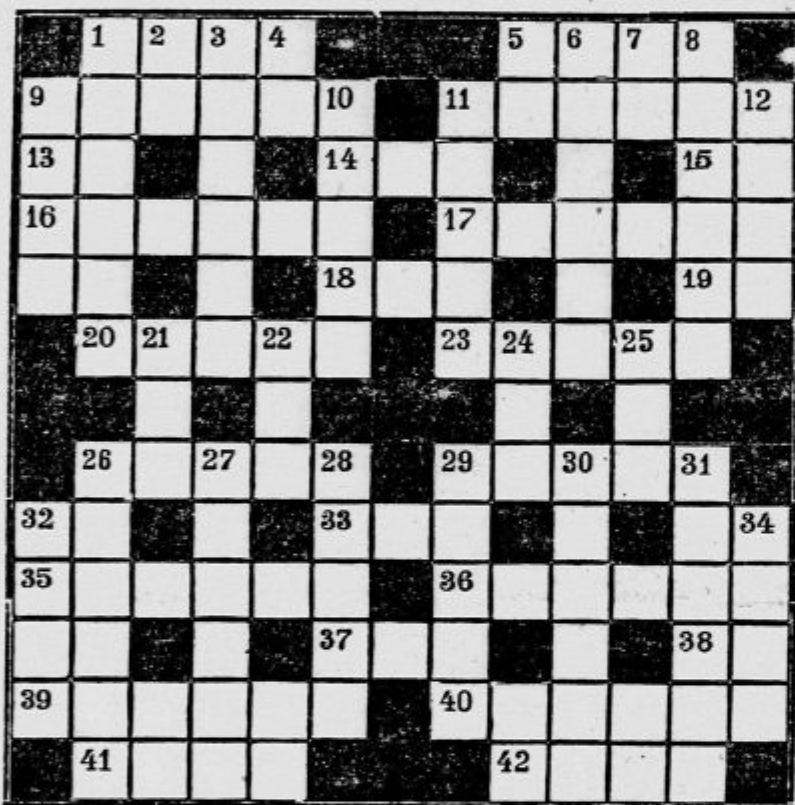

šiti lepo deklico, so se izjalovili, ker je mnogo blišče ob grajskem vhodu zapiralo dostop v grad. Slika zgoraj nam jih nartuje. Po kakšni poti bi vi dospeli do deklice ter jo rešili?

30. Križanka.
Vodoravno: 1. kemična snov, v gošpodinjstvu jo uporabljamo kot snažilo, 5. nagel, 9. sobica na ladji, 11. vrsta vrčarja, 13. pivo, 14. ozek predor, jama, 15. osebni zaimek, 16. gorotvorne živali iz

mov, živilo, 21. naslov Čapkove drame, 22. pendant k ženi, 24. števniki, 25. konica, 26. oderuh, lakomnež, 27. prvinja, 28. vrsta papige, 29. podzemlje v grški mitologiji, 30. španski pisatelj, 31. vojni plin, 32. hrvatski veznik, 34. bog ljubezni.

Rešitev nalog 14. t. m.:
21. Sokrates se je moral zastrupiti s strupom trobelike.
22. Berlinsko letalsko pristanišče se imenuje Tempelhof.

južnih morij, 17. južni sad, 18. velika ptica, 19. oblika glagola biti, 20. poseben, dražljiv vonj (tujka), 23. petero samoglasnikov, 26. nalezljiva črvena bolezen, 29. srednjeevropski otok, 32. znak za prvinjo, 33. tuje žensko ime, 35. drog, 36. dragocena oglatnica, 37. ulica po francosko, 38. grška črka, 39. dežela v Vzhodni Afriki,

23. Če zremo dalje časa v zvezdnato nebo, se nam zdi, da se nebes vrti. Ogromna večina zvezd na nebesnem obloku ima vedno enako medsebojno lego. Skrajna svetla zvezda v tako zvanem Malem vozu ima pa tudi proti stalnim predmetom opazovališča vedno enako lego in se imenuje zvezda Tečajnica.

Nebesna kroga se navidezno vrti enakomerno okoli premice, položene približno skozi naše oko in točko blizu Tečajnice (10° 10' od nje); ta premica se imenuje svetovna os in oklepa v naših krajih z obzorjem kot približno 46°.

Presečišči svetovne osi z nebesno kroglo se imenujeta svetovna tečajja; pri nas je viden severni tečaj, pod našim obzorom leži južni tečaj.

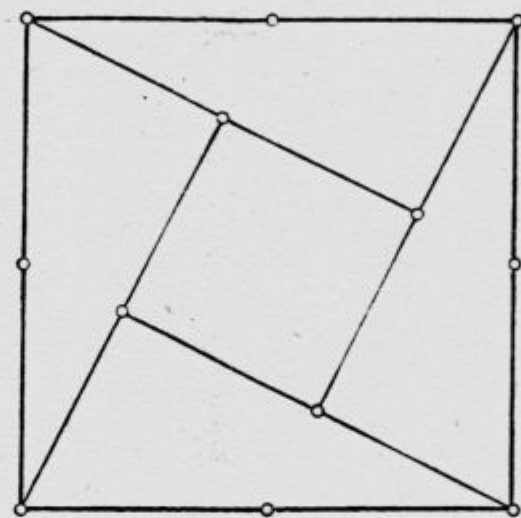
Navidezni tiri zvezd so krogi, ki imajo središča v svetovni osi in stoje njih ravnine pravokotno na svetovno os; imenujejo se vzporedniki. Največji vzporednik oddaljen od vsakega tečajja za 90°, se imenuje polutnik, ravniki ali ekvator.

Ravnina, ki si jo mislimo položeno skozi zenit in severni tečaj navpično (t. j. pravokotno na obzor, seče nebesno kroglo v glavnem krogelem krog, ki se imenuje polnevniški krog ali meridian opazovališča.

Vsaka zvezda gre tekom enega dne dvakrat skozi meridian; pravimo, da kulminira dvakrat, zgoraj in spodaj, zgoraj in spodaj kulminacija.

Besete ekvator, meridian in kulminacija so iz latinskega jezika.

24. Kvadrat iz petih likov.

Razdelite dani kvadrat na ta način, da usmerite delnice premice iz kvadratovih oglišč v razpolovišča nasprotnih stranic, kakor kaže zgoraj slika. Nastali so deli: srednji kvadrat in štirje skladni pravokotni trikotniki.

Iz vzporednik k razpoloviščem stranic razvidite, da je vsak daljša kateta razpolovljena, da je stranica srednjega kvadrata enaka polovici daljše katete in enaka krajši kateti. Ker je ploščina pravokotnega trikotnika enaka polovici produkta katet, je vsak narisani pravokotni trikotnik ploščinsko enak srednjemu kvadratu in je vsak dobljeni del ena petina danega kvadrata.

25. Ena za solarje.

Ce od 100 odstojemo primanjkljaj 18 in še izživača, dobimo 81. Vsota ene pokovice, tretjine, četrtine, šestine in osmine da 33 štiri in dvajsetin. Če k temu številu pristojemo še dvakratno število, dobimo skupaj 81 štiri in dvajsetin črede, kar je po zgornjem potatku enako 81. Torej je ena štiri in dvajsetina črede enaka 1 in šteje črede 24 ovac.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Trava in pesek

Vojaška vežbališča so v rajni Avstriji oddajali kmetom v najem za pašo. Obratne za najemnine je potem dobival računski oddelek vojnega ministrstva.

Poveljnik garnizije v nekem manjšem mestu je dobil nekoč od računskega oddelka naslednji akt:

»Ugotovil sem, da v vašem obračunu ni vpisana najemnina za pašo na vežbališču. Ker morajo biti na to stran vsi računi in redu, da se prepreči vsakršne nepravilnosti, nam takoj sporočite, ali se tam ne oddaja paša v najem, in če ne, zakaj ne.«
Cez dva dni je dobil računski oddelek odgovor:

»Ker tukajšnja živina ne žre peska.«

V LEKARNI

— Ali naj vam kroglice zavijem v papir?
— Seveda mi jih zavijte! Menda vendar ne mislite, da jih bom kotallila po tlaku do hišnega praga.

KAVALIR

— Kaj pa si prejela od svojega moža ob zadnjem rojstnem dnevu?
— Nič, dragica. On je prevelik kavalir in me ni hotel spomniti tega, da sem se od lani postarala za leto dni.

ZABAVEN ZAKON

— Kako se počutiš v zakonu?
— Ah, moj zakon je zelo zabavna reč! Moj mož silka, jaz kuham, na koncu pa oba ugrabava, kaj sva napravila.

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L. 30, za drž. in prov. takso — 60, za dajanje naslova ali šifro L. 20. Najmanjši iznos za te oglase je L. 7.—. Za ženske in dopisovanje je plačati za vsako besedo L. 1.—, za vse druge oglase L. — 60 za besedo, za drž. in prov. takso — 60, za dajanje naslova ali šifro L. 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L. 10.—.

Službo dobi

Brivsk. pomočnika sprejme takoj proti dobri plači Gjud, Stari trg 30. 721-1

Radiotehnik

z večletno prakso za vodeno delavnice pri večji radiotvrdki, se sprejme takoj. Ponudbe z zahtevno plačo na oglas. odd. »Jutra« pod: »Stalna služba«. 706-1

Kuharica

in služnica se sprejmeta za gostilno v Ljubljani. Naslov v ogl. odd. »Jutra«. 703-1

Frizersko vajenko

sprejme takoj frizerski salon Turner Marica, Mestni trg 17. 718-44

Frizersko vajenko

sprejme takoj frizerski salon Turner Marica, Mestni trg 17. 718-44

Službe išče

Dekle, mlado in pošteno v vseh ožirih, išče službo v bičetu ali kaj sličnega, takoj ali po dogovoru. Naslov v ogl. odd. »Jutra«. 731-2

Ključavničar

z večletno prakso, absolutno strojno delovodsko so. več delov vodenstva v strojem in stavbnem podjetju, išče namestitve. Cenj. ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod »1. februar 43«. 664-2

Pridno, pošteno

dekletje, vajeno vsega gospodinskega dela in kuhe, išče primerno službo. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod: »V dobro hišo«. 695-2

MEHANIKA

vsestransko sposobnega, dobrega, sprejme takoj
ADLER SERVICE KENDA, LJUBLJANA,
KERSNIKOVA ULICA ŠTEV. 2

Zapustila nas je naša predraga

BRONKICA

Pogreb bo v soboto, dne 16. januarja 1943 ob 15. uri popoldne izpred viške cerkve.

Ljubljana, dne 15. januarja 1943.

LANGERHOLCOVI - BATTELINOVI

Vsemogočni je poklical k Sebi našo drago mamo, staro mamo, sestro, teto in taščo, gospo

AMALIJO MORELA roj. ULAŠIČ

po težki bolezni, prevideno s svetotajstvi v 63. letu starosti.

Pokopali smo jo dne 14. januarja 1943 ob 16. uri na novomeškem pokopališču.

Novo mesto, dne 13. januarja 1943.

Globoko žalujoči: CVETA, hčerka; LEOPOLD, sin; FANI roj. WEILGUNY, snaha; FRANC WEITZER, zet in vnuki: MIRAN, FRANCI, LEOPOLD, ZDRAVKO in MARJETICA

P. G. Wodehouse:

PODJETNI SAM

Humorističen roman

»Ta mah imam v hiši kup oprakov,« se je poskusil izviti, »in se ne utegnem niti za trenutek odtrgati. Vsekako, bratec, pa bodite tako ljubeznivi in ji recite, da jo proti večeru obiščem.«
»Imenitno... Izvrstno!« je zadovoljno vzklil poslanec. »Veseli me, da je vsa stvar razjasnjena. Klara je tako vro dekle.«
»Boljše ni na svetu,« je Molloy velikodušno pritrtil.
»Mislim sicer, da mi je pred leti nekoč vrgla kamen v cilinder,« je toplo nadaljeval gospod Braddock, »ali, vraga... Pustimo preteklost, naj v miru počiva, kaj?«
»Skoraj bi rekel, da je težko bolj modro govoriti,« je Soapy pritrtil.
Rahlo je zaklenil vrata za prišlecem in se globoko dihaje vrnil po stopnicah v salon.
»Kdo je bil?« je vprašala Dolly.
»Bebec, ki me je moril z dolgovozno istorijo o neki deklini.«
»Oh, v redu. In zdaj se spet lotiva dela. Jaz pojdem in prebrskam spalnico, ti pa nadaljuj iskanje v spjemnici.«
Ubogljivi Soapy je nameril korake proti sobi, ki mu je bila določena, a vanjo ni prišel. Komaj je

stopil na prag, se je nujno oglašil zvonec pri glavnih vratih.
Ze kar se je bilo dolezje zgodilo, se mu je zdelo vrhunec tega, kar človek prenese; ko pa je z obotavljajočimi se koraki prišel do glavnih vrat in jih odklenil, je z grozo spoznal, kolikaj priznizko je bil cenil hudobnost usode. Pred njim je stal redar!
»Vraga!« je vzklil Soapy. Čeprav ga moramo grajati zaradi tega prenapljenega vzklila, je vendar treba priznati, da ni po krivem klical nebeskih božanstev na pomoč. Izbulji je oči in obstal kakor lipov bog, čuteč, kako mu leze mrzla zona po hrbtu.
»Dober večer, gospod!« je rekel »policeman«. »Ali govorim z gospodom Shatterjem?«
»Da, to sem jaz,« je s hripavim glasom odvrnil. Nova prigoda, neposredno po tem, ko je bil zaigral vlogo Hasha Todhunterja, je zbužala v njem čudno zadovoljstvo; nekaj podobnega morda okusa igralca nižjih vlog, ki je pravkar predstavljal slugo Jervisa, zdaj pa se vrača na prizorišče kot lord Spelvin, gost ladyje Hemmnigwayske na towerstonskem gradu.
Policist je pobrskal po žepih svojega uniformnega suknjica.
»Gospod je še novinec v tem koncu mesta, kaj ne?« je vprašal s hrabrilnim nasmehom.
»Da,« je rekel Soapy, vedoč, da govori resnico.
»Nu, če je tako,« je nadaljeval »policeman« s priprtimi očmi in tisto značilno hitrico, ki odklikuje vrle čuvarje javnega reda, kadar pri obravnavi potrjuje svoje »protokole«, »tedaj se boste gotovo razveselili priložnosti, da podprete človekoljubno organizacijo, delujočo v prid ustanovi, ki ji morate

kot hišni lastnik med prvimi priznati zaslugo za svojo osebno varnost in svoj hišni mir. S tem mislim policijo,« je dodal in spet odprl oči.
Soapy Molloy sicer ni bil vaje gledati na to važno službo z istega vidika, vendar se mu ni zdelo pametno, da bi zaupal svoje pomisleke redarju in s tem razrazil njegovo občutljivost.
»Organizacija, o kateri govorim,« je »policeman« nadaljeval svojo naučeno govoranco in znova priprl oči, »se nanaša na sirotišnico policijskih stražnikov, in jaz imam z drugimi vred naloge, prodajati vstopnice za veliki vsakoletni koncert, ki bo dne šestnajstega prihodnjega meseca v dvorani »Odd Fellows Cluba« na Ogilvy Streetu. Vstopnice so vsake vrste. Vstopnice po pet šilingov, po tri šilinge, po dva šilinga, po en šiling in po šest penijeve...« je rekel in odprl oči. »Ali smem biti tako drzen in vam ponuditi za vas in za ljubeznivo gospo soprogo dve vstopnici po pet šilingov?«
»Če moja skromna beseda količkaj zaleže, gospod Shatter, bi vam priporočil, da ne odbijete nakupa. V tem primeru gre res za odlično človekoljubno podvzetje.«
Te medene besede je izrekel dostojanstven mož v duhovniškem talarju, ki se je bil prikazal sam Bog si ga vedi odkod in je zdaj stal ob redarjevi strani. Ob zvoku njegovega glasu je Soapyju malce odleglo.
»Tako pravim, ker mislim, da govorim z gospodom Shatterjem, kaj ne?« je nadaljeval novi došlec. Njegov obraz je bil kakor s sekro izklesan, oči pa tako žive in predirjive, da se je gospod Molloy strahoma vprašal, ali mu ne vidi na dno srca. »Šele

pred nekaj dnevi sem tu nastopil vikarsko službo, zdaj hodim okrog in se polagoma seznanjam s svojimi dobrimi župljani. Gospod nepremičninski opravniki Cornellijs je bil tako ljubezniv in mi je dal dolg spisek naslovov. Čast mi je, da se predstavljam... reverend Aubrey Jerningham.«
Priznati je treba, da svet bore malo ve o svojih velikih možeh. To ime, ob katerem bi bila Kay Derrick radostno poskočila, je pustilo Soapyja Molloya docela hladnega. Treba je pomisliti, da ni baš mnogo čital, in če je čital, si je izbral pač vselej kaj zabavnejšega od knjige »Pekel torej obstoji?«
»Jako me veseli,« je zagodrnjal nesrečni Soapy.
»Koliko vstopnic po pet šilingov smem ponuditi za vas in za ljubeznivo gospo soprogo?« je s svojim vabljevim smehljajem nadaljeval redar. Spoštovanje do duhovniške obleke ga je do tega trenutka brzalo, a zdaj je pomislil, da je kupčija vendarle kupčija.
»Tu gre za odlično človekoljubno podvzetje,« je sladko ponovil reverend Aubrey, skušaje se vrniti v vežo, čeprav si je Soapy na vse načine prizadeval, da bi mu zagradil vohod. »Šlišal sem, da bo nastopilo več izvrstnih igralcev. Kaj ne, gospod stražnik?«
»Da, gospod, niste se zmotili,« je »policeman« odvrnil. »Prvo točko sporeda ima tovariš Purvis, ki bo prednašal »Sveto mesto... ne...« kaj pravim: »Globoko spanje...« Tovariš Jukes nastopi s presemetljivimi imitacijami najslavnejših osebnosti, ki jih vsi poznate. Nadzornik Oakshott nas bo zabaval s čudovitimi hitoprstniškimi umetnijami. Narednik...«

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Voltič — Vsi v Ljubljani